

prosvetni delavec

Glasilo delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije,
Ljubljana, 7. marca 1980 – št. 5 – letnik XXXI

Vzgoja za enakopravnost

Letos mineva sedemdeset let, odkar so na mednarodni konferenci socialistk na predlog Klare Zetkin proglasili 8. marec za mednarodni revolucionarni delavski dan. Vse od leta 1910 je ta dan posvečen boju žensk za enakopravnost in njihovi mobilizaciji v revolucionarnem boju za odpravo izkoriščevalske kapitalistične družbene ureditve. Osmi marec je tudi dan mednarodne solidarnosti žensk v skupnem boju za svobodno in srečno življenje delovnega človeka, saj je teoretična podlaga revolucionarnega ženskega delavskega gi-

banja razredni boj proletariata za osvoboditev dela, za oblast delavskega razreda.

Druga obletnica, s katero se pri nas povezuje letošnji 8. marec, je 40-letnica V. državne konference, na kateri je bila sprejeta strateška odločitev Komunistične partije Jugoslavije o vključevanju žensk neposredno v boj za nacionalne in socialne pravice. To je bila osrednja naloga Komunistične partije od njene ustanovitve, zlasti pa po prihodu tovariša Tita na vodstvo Komunistične partije Jugoslavije. Tovariš Tito je vsa leta pred

vojno, med njo in po njej, v mnogih svojih govorih poudarjal, da šele vključevanje žensk v skupen razredni boj daje temu boju humano, človeško vsebino.

V skupnem boju vseh delovnih ljudi in naprednih sil smo pri nas izbojevali nacionalno in socialno osvoboditev. Prav letos poteka tudi 30 let od uvedbe socialističnega samoupravljanja, ki predstavlja najbolj humano in neposredno obliko socialistične demokracije.

V naši družbeni ureditvi je ženska po ustavi in zakonu enakopravna oblikovalka novih

družbenoekonomskih odnosov. Kot delavka v združenem delu enakopravno z drugimi delavci ustvarja in razporeja dohodek za svoje osebne in skupne potrebe ter za razširitev materialnih pogojev dela. Letošnje proslave 8. marca so priložnost za to, da v vsaki delovni in življenjski skupnosti ocenimo, kako uresničujemo z ustavo in zakoni opredeljeni položaj ženske, kaj nas še ovira, da bi povsod in v celoti tudi v praksi izvajali sprejeta stališča in usmeritve. Kajti ne moremo še biti zadovoljni s položajem žensk, kakršen je v resnici, tudi v naši družbi ne. Še imamo opravka s tradicionalnimi pojmovanji o vlogi ženske, kot delavke v združenem delu in kot matere. Ženske so se pri nas sicer že enakopravno vključile v delo (44 % med zaposlenimi je žensk), toda odnosi in njihove obveznosti v družini ostajajo še skoraj povsem nespremenjene. Še vse preveč smo neobčutljivi za to, da veliko žensk opravlja dvojno ali celo trojno delovnih in družbenih obveznosti.

In namesto da bi hitreje spreminjali odnose v družini ter pospešeno urejali možnosti za družbeno varstvo otrok ter pomoč gospodinjstvu — še predradi iščemo načine, kako bi ženske razbremenjevali predvsem pri poklicnem delu. S tem pa jih postavljamo v podrejen položaj.

Ko razčlenjujemo vzroke za te pojave v naši družbi, moramo samokritično priznati, da je za take odnose v družini in za tako delitev dela v družbi v marsičem kriva vzgoja, kajti za tako podrejeno vlogo začnemo dekleta vzgajati že v zelo zgodnjem otroštvu, v družini pa tudi v vzgojno-varstvenih organizacijah. Deklicam namenimo gospodinjstva dela, igranje s punčkami — tehnične dejavnosti in vodenje pa še vse preveč prepuščamo dečkom. To se nadaljuje tudi v osnovni šoli, saj smo še do nedavnega delili gospodinjstvi pouk za dekleta in tehnični pouk za fante.

Taka delitev se zrcali tudi v učbenikih, igrah, dejavnostih prostega časa in v mnogih naših množičnih običajih, kulturno-umetniških delih idr. Zato nas ne sme presenečati, da so poklicne usmeritve ženske mladine še vedno tako tradicionalno vezane na poklice, ki so blizu njenega »naravnega poslanstva«, tj., da je mati in žena, ki streže, služi in se razdaja za družino.

Čeprav se ženske že zaposlujejo v mnogih dejavnostih, ki so

bile do nedavnega področje moških (npr. v elektro in kovinski industriji), pa jih v srednjih in visokih šolah teh usmeritev skorajda ni. To pomeni, da se v teh dejavnostih zaposlujejo predvsem kot nekvificirane ali priučene delavke, to pa jim zelo otežuje in onemogoča napredovanje. Pa kaj, ko tudi vzgojitelji in poklicni usmerjevalci dekletom še vedno raje svetujemo šolo, ki je bližje njihovi »naravi«!

Ko bomo letos prvič vpisovali v reformirano srednjo šolo, bo še posebno pomembno, kam bomo usmerjali žensko mladino. Ali se nam bo posrečilo presekat tradicionalizem in odpreti dekletom možnosti, ki jih imajo v zaposlovanju in napredovanju v poklicu? Od tega, koliko se nam bo to posrečilo, je odvisno, kako se bodo ženske enakopravno vključevale v delo in nadaljnje izobraževanje.

Ohranjanje delitve dela na moške in ženske poklice predstavlja za nadaljnji razvoj Slovenije — pa tudi za družbenoekonomski položaj žensk — največjo oviro. V gospodarskem načrtovanju moramo računati z delovno sposobnim prebivalstvom določene smeri in stopnje strokovne usposobljenosti — in ne na delitev po spolu. Denar, ki ga dajemo za izobraževanje, je prav gotovo izgubljen, če se ženske zaposlujejo zunaj poklicev, za katere so se izobraževale ali če jih še naprej izobražujemo v smereh, kjer je že zdaj preveč zaposlenih.

Za urejanje številnih problemov, ki se pojavijo z materinstvom, je izredno pomembna tudi bolj enakomerna porazdelitev delavcev in delavk v gospodarskih in družbenih dejavnostih. Zato bi bilo treba bolj usmerjati moško mladino tudi v dejavnosti, ki so se že povsem feminizirale (mednje spada tudi področje vzgoje in izobraževanja).

Tudi od nas — prosvetnih delavcev — je odvisno, kako hitro bomo premagovali zastarele predstave o poslanstvu ženske v družbi — tako pri otrocih kot pri njihovih starših. Z njimi smo v najbolj neposrednih stikih in s svojim vzgojnim vplivom lahko največ prispevamo k temu, da se bodo odnosi do žensk v družini in v družbi, predvsem v krajevnih skupnostih, hitreje spreminjali, da bomo hitreje ustvarjali možnosti za njihovo resnično enakopravnost.

TILKA BLAHA

Med drugim preberite

- PO BLIŽNJICI DO UČBENIKOV, str. 2
- UVAJANJE USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA, str. 3
- UPORABNA ROMANTIKA, str. 4
- NAČRTNO USMERJANJE VPISA, str. 4
- IGRA, USTVARJALNOST, ZABAVA, str. 5
- ŠE O OTROCIH Z MOTNJAMI V ENOTNI OSNOVNI ŠOLI, str. 8
- OSMI MAREC KOT SPOMINSKI DAN, str. 12

Milena Pavlović-Barilli: Fantastična kompozicija z obrazoma, 1933

dogodki
novosti

Nova podoba osnovne šole

Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje SR Slovenije je 20. februarja 1980 obravnaval troje delovnih gradiv o novi vsebinski zasnovi osnovne šole, ki jih je skrbno pripravil Zavod SRS za šolstvo: osnutek izhodišč in nalog za preobrazbo osnovne šole, vsebinsko zasnovno smernic za delo osnovne šole in osnutek predmetnika osnovne šole. 26. člen zakona o osnovni šoli namreč predvideva, da temelji delo v osnovni šoli na programu življenja in dela osnovne šole, le-ta pa obsega smernice, obvezni predmetnik in učni načrt osnovne šole in učne načrte za fakultativne predmete. Program življenja in dela osnovne šole sprejema po tem zakonu strokovni svet.

Kakšno šolo potrebujemo?

Osnovna šola naj bi bila tako zasnovana, da bo razvijala in uveljavljala učenca kot bodočega samoupravljalca, učitelja pa kot delavca v združenem delu. Vsakemu občanu naj bi osnovna šola dala izobrazbo in vzgojo, kakršno terjajo zahteve sodobnega časa ter razvoj socialističnih samoupravnih odnosov.

Osnovna šola naj bi opustila tradicionalne oblike in metode pouka in razvijala učenje, ki čim bolj omogoča učenecem aktivno in samostojno delo, ustvarjalno reševanje različnih praktičnih in teoretičnih nalog, ki povezuje teoretična in praktična spoznanja, učence pa navaja na mesebno sodelovanje ter smotrno organizacijo in delitev dela.

Uveljavljanje nove vsebinske zasnove je potrebno v ta namen stalno dograjati z novimi vsebinami, ki dajejo odgovor na aktualna vprašanja sodobnega časa in potrebe mladega človeka.

Osnovna šola podružlja svojo vzgojno funkcijo. Pri odpiranju v okolje in povezovanju z občani so pomembne izkušnje dosedanjega razvoja celodnevne osnovne šole. Celodnevna osnovna šola mora vplivati na prihodnjo vsebinsko podobo naše osnovne šole, na metode in oblike vzgojno-izobraževalnega dela, na slog šolskega dela, s tem pa tudi na odnose med učitelji in učenci, med šolo in njenim okoljem. Tako osnovna šola vključuje širši krog zunanjih sodelavcev, mentorjev iz OZD, društev in družbenih organizacij.

Priprave na preobrazbo

Predlagatelji predvidevajo, da bodo priprave potekale v naslednjem časovnem zaporedju:

V prvem polletju 1980 bi pripravili predlog predmetnika, predlog smernic za delo osnovnih šol in predlog postopnega uvajanja programa življenja in dela osnovne šole. O predlogih naj bi razpravljala osrednja komisija za preobrazbo osnovne šole, Republiški komite za vzgojo in izobraževanje in Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje SRS.

V drugem polletju 1980 naj bi dozoreli za razpravo v strokovnem svetu tudi predlogi učnih načrtov. Vzporedno bodo pripravljani predmetnik in učni načrti za dvojjez. šole ter osnovne šole s italijanskim učnim jezikom. Tako naj bi dobili v prvem polletju 1981 sprejeti vsi učni načrti, načrtno usposabljanje pedagoških delavcev za nove naloge pa bi bilo uvod v uvajanje novih programov.

Po sedanjih predvidevanjih bi novi predmetnik in učni načrt osnovne šole postopno uvajali s šolskim letom 1981-82. Sproti bi potekala priprava pedagoških

delavcev; uvajanje novih vsebin in notranjo preobrazbo osnovne šole bi tudi načrtno spremljali, sproti ovrednotili in pripravili potrebne dodatne spremembe.

Da učilnice ne bi postale mučilnice

Razprava o navedenih gradivih je poudarila nekatere misli, ki so temeljnega pomena za oblikovanje nove vsebinske podobe osnovne šole.

Osnovno šolo oblikujemo v tej novi podobi za prihodnja desetletja, tja do konca našega stoletja, zato mora biti skladna s sodobnim razvojem, dolgoročno zasnovana in utemeljena v našem samoupravnem družbenem življenju.

Da bi bile rešitve pretehtane, bi morali proučiti dosedanje izkušnje, zlasti diferenciacijo in individualizacijo vzgojno-izobraževalnega dela, podaljšano bivanje, dopolnilni pouk, učinkovitost vzgojnih predmetov, učnih oblik in metod.

Skrbno moramo pretehtati preobremenjenost učencev. Ta pomeni nevarnost za otroka in mladostnika, pa tudi za učitelja in za učinkovitost vzgojno-izobraževalnega dela, 25 ur obveznega pouka je poleg drugih dejavnosti bržkone zgornja meja, po kateri se morajo ravnati učni načrti. Preveliko obremenjevanje učencev nujno vodi do tega — kot je rekel dr. Franc Strmčnik, da postanejo učilnice — mučilnice, v katerih se stopnjuje napetost in povečujejo pojavi nevroze. Da bi razbremenili učitelja, moramo krepiti strokovne službe na šolah, pedagoško službo pa usmeriti k učinkovitejši pomoči pedagoškim delavcem.

Pri posodabljanju osnovne šole bo imelo veliko vlogo strokovno izpopolnjevanje učiteljev — seveda le s pogojem, da bo temeljilo na njihovih potrebah in razvojnih zahtevah šole.

Pri pripravi gradiva za program življenja in dela osnovne šole ne smemo pozabiti na starše. Razvijati moramo njihovo samoupravno vlogo, šolo pa jim mora pomagati pri vzgoji. Pedagoško in družbeno usposabljanje staršev postaja tako sestavni del vzgojnoizobraževalnih nalog osnovne šole.

Pri iskanju novih rešitev ne smemo zapostaviti ustvarjalne dejavnosti otrok in mladine ter nalog pionirske in mladinske organizacije.

Osnovno šolo moramo odpreti v družbo in krajevno skupnost. Tehtna je pobuda Socialistične zveze, naj bi delovni načrt osnovne šole sprejemali v krajevni skupnosti kot javen dokument, ki bi ga pred tem obravnavali v svetu krajevne skupnosti, v družbenopolitičnih organizacijah in večjih OZD.

Priprava nove vsebinske podobe osnovne šole naj spodbuja h kritični oceni nekaterih ustaljenih rešitev, ki morda že zaostajajo za časom. Ali naj ohranimo notranjo stopenjsko razčlenjenost in sestavo osnovne šole? Ali je smotrno deliti temeljna spoznanja o naravi na klasične stroke? Ali ni čas, da omejimo obseg frontalne razlage in predavateljstva, ki nam sili z višjih šol navzdol celo v osnovno šolo, čeprav je v nasprotju s sodobno didaktiko? Ali ni bolje, da »enourne« predmete preoblikujemo v obliko tečajev?

Čas je, da gremo k prožnejši organizaciji učnega procesa, osnovni šoli pa damo čim bolj življenjsko vsebino.

J. V.

Po bližnjici do učbenikov

Reforma vzgoje in izobraževanja, ta zapleteni in celotni proces z nešteto razsežnostmi in smotri, z zahtevami po korenitih spremembah v samoupravni organiziranosti, vsebinah programov in metodologiji vzgojno-izobraževalnega dela, ki naj bi izoblikovala mlado osebnost za današnji čas in povežala vzgojo in izobraževanje z združenim delom, bo jeseni zasegla tudi srednjo izobraževanje. Skupna vzgojno-izobraževalna osnova, trdni temelji, na katerem naj bi zrastle razvejeno drevo usmerjenega izobraževanja, je pripravljena, jeseni jo bomo že začeli uresničevati. Eno najpomembnejših pomagala za njeno uresničevanje so nedvomno novi učbeniki kot sestavni in nujni del reforme. Do njih bo treba priti po čim krajši poti. Uresničitve te zahtevne naloge se je zavzelo lotil odsek za učbenike in učila pri Zavodu SRS za šolstvo in povabil k sodelovanju visokošolske učitelje, učitelje praktike, pedagoge in psihologe.

Na razpis za pripravo poskusnih učbenikov in priročnikov za skupno vzgojno-izobraževalno osnovo so se prijavili avtorji učbenikov za slovenski jezik in književnost, nemški jezik, matematiko, fiziko, kemijo, telesno vzgojo, zdravstveno vzgojo, geografijo, zgodovino, samoupravljanje s temelji marksizma in umetnostno vzgojo (osnove gledališke, plesne in filmske umetnosti), dodatno pa še avtorji uč-

benikov za angleški jezik in osnove glasbene vzgoje.

Razpisali niso le učbenikov za biologijo, obrambo in zaščito ter likovno vzgojo. Zakaj? Učbeniki za biologijo, priročniki in druga didaktična sredstva so toliko sodobni, da jih bo treba samo prilagoditi zdajšnjim novim razmeram in omogočiti notranje raznolikosti v skladu z zahtevami učnega načrta za skupno vzgojno-izobraževalno osnovo. Za obrambo in zaščito pa je na voljo enoten jugoslovanski učbenik. Tudi učitelji, ki bodo poučevali osnove likovne vzgoje, ne bodo imeli težav, na voljo je Höflerjev učbenik Osnove likovne vzgoje, ki je nastal po novem učnem načrtu za pedagoško usmeritev, v skupni vzgojno-izobraževalni osnovi pa bo rabil kot poskusni učbenik. Med zahtevnejše učbenike sodi vsekakor učbenik Osnove tehnike in proizvodnje — skupni splošni del, ki ga dopolnjujejo posamezne tehnološke v splošnih. Temeljni učbenik piše 14 avtorjev. Za 16 tehnologij so avtorji že izbrani, za druge panoge: gradbeništvo, promet in zveze, blagovni in denarni promet, storitvena dejavnost, rudarstvo in geologija, pa zavod še išče pisce s pomočjo posebnih izobraževalnih skupnosti, organizacij združenega dela in vzgojno-izobraževalnih organizacij.

Nekatere učbenike, ki so nastali ob preobrazbi pedagoškega šolstva (učbenike za 1. letnik usmerjenega izobraževanja za fi-

ziko, zgodovino in slovenski jezik), bo mogoče uporabiti kot osnovo ali pa jih prilagoditi.

KAKO NASTAJAJO UČBENIKI

O tem bi bilo najbrž vredno napisati obsežen sestavek, kratka informacija, ki smo jo dobili na zavodu, pa pove, da je zavod kot pomoč avtorjem izdelal osnutek načel in standardov za učbenike, splošna izhodišča ter predlog tehničnih standardov za učbenike. To gradivo so preljeli avtorji. Nastanek poskusnih učbenikov so skušali olajšati še s tem, da so izdelali predlog tez za spremembo pravilnika o postopku za potrjevanje učbenikov.

Zasnove učbenikov so ocenile posebne komisije, ki so ugotavljale koliko avtorji upoštevajo idejna, pedagoško-didaktična in psihološka načela oblikovanja učbenikov, sodelovali pa so tudi predsedniki osrednjih predmetnih skupin za sestavo učnih načrtov za skupno vzgojno-izobraževalno osnovo. Potem je treba rokopise uskladiti, recenzirati, dokončno urediti, jezikovno obdelati, grafično oblikovati itn.

Dela se je bilo treba torej lotiti po kratkem postopku. Predvideno je bilo, da bi morali biti učbeniki za 1. letnik usmerjenega izobraževanja sestavljeni do decembra 1979, usklajeni in opremljeni za založitev pa najkasneje

do konca januarja 1980. Avtorji so imeli torej na voljo le pol leta ali tri, za potrditev pa je bilo treba seveda veliko premisliti. To je seveda razumljivo, saj jim je bil odmerjen rok, kršnega v praksi pisanja učbenikov zlepa ne najdemo. Za merjavo samo tale podatki: učbeniki nastajajo ponavadi leti ali tri, za potrditev pa je potrebnih poprečno šest mesecev. Delo je bilo treba poenostaviti, skrajšati čas usklajevanja rokopisov. Svetovalci so postali recenzenti, zavod pa je v namen povabil k ocenjevanju strokovnjake z visokimi praktike in pedagoške svetovce, ki že med nastajanjem rokopisov sodelujejo pri pripravi učbenikov.

In kakšni bodo novi učbeniki? Zvedeli smo, da bodo upoštevali načelo individualizacije in tranje diferenciacije, sestavljeni bodo tako, da bodo čim bolj spodbujali k samoizobraževanju hkrati pa jasno opredeljevali meljno snov, ki jo morajo učenci obvladati.

Na posvetu s predstavniki ložb, ki bodo pripravile in žile poskusne učbenike, smo šali precej obetavnih napovedi, tudi opozoril na težavnost kega dela zaradi prekratkih rokov, zamud pri oddaji rokopisov in predvsem zaradi izredne zahtevnosti in odgovornosti takem delu, kot je priprava učbenikov.

M. K.

Prvi del seminarjev končan

V drugi polovici januarja so se iztekli dvodnevni seminarji za vodstvene delavce v srednjem usmerjenem izobraževanju, ki jih je organiziral Zavod SRS za šolstvo. V desetih skupinah se je izobraževalo 430 udeležencev. Poleg ravnateljev, organizacij za srednje izobraževanje, pomočnikov ravnateljev, predstojnikov šol v središčih, vodij verifikiranih izobraževalnih središč v OZD so se seminarje udeležili še pedagoški svetovalci Zavoda SRS za šolstvo ter 25 predstavnikov družbenopolitičnih organizacij v posameznih občinah in predstavnikov posebnih izobraževalnih skupnosti. Zanimanje za tematično, obravnavano na seminarjih, je bilo veliko, saj le iz sedmih vzgojno-izobraževalnih organizacij ni bilo nobenega predstavnika.

Program prvega dela seminarjev je zajel tematično, v kateri so vodstveni delavci našli temeljno usmeritev za pripravo vzgojno-izobraževalnih organizacij in pedagoških delavcev na srednje usmerjeno izobraževanje. O predlogu zakona o usmerjenem izobraževanju smo tako razpravljali še preden je bil dan v javno razpravo.

V druge teme (to so: družbenoekonomske odnose in zakon o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja, skupna vzgojno-izobraževalna osnova kot sestavni del vzgojno-izobraževalnih programov na začetku usmerjenega izobraževanja, načelna izhodišča in strokovna navodila za prilagajanje skupne vzgojno-izobraževalne osnove odraslim ter individualizacija in diferenciacija vzgojno-izobraževalnega procesa) so se lahko udeleženci temeljito pogledali že pred seminarjem, saj so bila zanje pripravljena obsežna gradiva.

Teme so predstavili delavci Zavoda SRS za šolstvo, Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje, Izobraževalne skupnosti SRS, Univerze ter drugi strokovnjaki, aktivni soobliko-

valci posameznih strokovnih rešitev v preobrazbi vzgoje in izobraževanja, ki so lahko najbolj neposredno opozarjali udeležence na značilne novosti v preobrazbenih procesih in predlagali najustreznejše rešitve.

USPEŠNOST IZOBRAŽEVANJA

Metodo spremljanja in vrednotenja uspešnosti izobraževanja, ki jo stalno uporabljamo pri vsakem daljšem dopolnilnem izobraževanju, smo uporabili tudi pri seminarjih za vodstvene delavce. S posebnim anketnim vprašalnikom smo preverjali, koliko se je izobraževanje približalo zastavljenim ciljem: usposobiti vodstvene delavce organizacij za srednje izobraževanje za pripravo učiteljev in vzgojno-izobraževalne organizacije na uvajanje srednjega usmerjenega izobraževanja.

Na anketni vprašalnik je odgovorilo 278 udeležencev ali 64,65 %, in to pretežno vodstveni delavci, manj pa predstavniki posebnih izobraževalnih skupnosti, občinski predstavniki in pedagoški svetovalci. Njihove ocene in mnenja imajo vsekakor

zadostno reprezentativno vrednost.

Številčne ocene vsebine ter organizacije v poprečju presegajo oceno 4 (ocenjevali so z ocenami od 1 do 5, s tem da je bila 1 najnižja, 5 pa najvišja ocena), metode in oblike dela na seminarju pa so ocenili s poprečno oceno 3,75. Po ocenah udeležencev lahko sklepamo, da so bila njihova pričakovanja glede vsebine, metod dela in organizacije seminarjev dovolj uresničena.

VPRAŠANJA IN PROBLEMI

Že iz pogovorov z udeleženci seminarja, pa tudi iz poročil vodij seminarjev in odgovorov na ankete vprašalnice, je bilo mogoče razbrati številne dileme, odprta vprašanja in obsežna problematika, s katero se ukvarjajo vzgojno-izobraževalne organizacije, ko začnejo z operativnimi pripravami na uspešen start v srednje usmerjeno izobraževanje. Problematiko, ki so jo udeleženci navajali, je mogoče strniti v nekaj problemskih sklopih.

Udeleženci so menili, da je za učinkovito organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela treba čimprej oblikovati mrežo vzgojno-izobraževalnih organizacij, v kateri bi se morali dogovarjati uporabniki in izvajalci. Močno jih zanima povezovanje gospodarstva z vzgojno-izobraževalnimi organizacijami, prehod s periodične na celoletno organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela, organizacija delovne prakse in praktičnega pouka. Premalo informacij so dobili o vpisu učencev ter poklicnem usmerjanju in preusmerjanju.

Mnoga vodstva šol so resno zaskrbljena, kako bodo rešila kadrovske probleme ob uvedbi skupne vzgojno-izobraževalne osnove. Že zdaj je očitno, da primanjkuje učiteljev za posamezne predmete, predvsem za umetnostno vzgojo, osnove tehnike in proizvodnje in nekatere druge na novo uvedene predmete. Špet drugod, vsaj po programih za prvi dve leti šolanja, učitelji ne bodo polno zaposleni na sedanji šoli. Potrebna bo pedagoška in andragoška dokvalifi-

kacija učiteljev, ki te izobraževanje, dopolnilnemu izobraževanju in usposabljanju učiteljev za predmete skupne vzgojno-izobraževalne osnove bo moral slediti usposabljanje učiteljev strokovne predmete. Udeleženci so poudarili pomen dolgoročnega načrtovanja kadrov.

Ko so razpravljali o vzgojno-izobraževalnih programih učnih načrtih, je udeležence zanimala operativna izpeljava učnih načrtov, predvsem sistemske in vsebinske rešitve za premet osnove tehnike in proizvodnje ter izdelava učnih načrtov tretje in četrto leto srednjega izobraževanja. Več so želeli vedeti še o prilagajanju programov odraslim in prizadetim v dušnem razvoju, o oblikovanju programov za manj zahtevna dela praktičnem pouku v OZD proizvodni in delovni praksi prvem in drugem letu.

Vodstveni delavci so soglasni, da bo vzgojno-izobraževalne programe mogoče uresničiti če bomo segli po aktivnejših in tohod dela in bolj izrabili izobraževalno tehnologijo. Ker je za uspešnost vzgojno-izobraževalnega dela z učenci posebej poudarjena diferenciacija in individualizacija pri pouku, predstavniki poklicnih šol poudarili raznoterstvo populacij teh šolah in potrebo, da te oblike dela predavatelji na seminarjih učitelji še bolj natančno predstavijo. Pomankljiva se jim je zdelo informacija o učbenikih skupno vzgojno-izobraževalne osnove in strokovne predmetne informacija o opremljenosti učilnic.

Na seminarjih in v odgovorih na vprašalnik je bilo čuti skrb vodstvenih delavcev, kako zagotoviti ustrezne materialne možnosti za uresničitev nalog. Gre pridobitev prostorov, opremljenosti kabinetov in učilnic ipd.

Kljub temu, da so bili seminarji bogati, seveda niso mogli rešiti vseh dilem pred začetkom srednjega usmerjenega izobraževanja. V marcu je na drugi del izobraževanja vodstveni delavci, tedaj pa bo že mogoče odgovoriti na veliko naštetih vprašanj.

MARIJA VELIKONJA

Redni razpis v letu 1980

Redni razpis v letu 1980 za sklenitev delovnega razmerja za opravljanje del in nalog v vzgojno-izobraževalnih organizacijah bo objavljen letosnjega 21. aprila. Prosimo, da pošljete razpise najkasneje do 28. marca na naslov: Uredništvo Prosvetnega delavca, Ljubljana, Poljanski nasip 28.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNE IN VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE,

ali veste, da so razpisi v Prosvetnem delavcu za vas veliko cenejši kot v drugih časopisih?

Uvajanje usmerjenega izobraževanja

Izobraževalna skupnost Slovenije je dala v javno razpravo pregled programskih zasnov z osnutkom predloga usmeritev in vzgojno-izobraževalnih programov srednjega usmerjenega izobraževanja. Izobraževalna skupnost Slovenije objavlja hkrati osnutek predloga vpisnih mest za prvi letnik srednjega izobraževanja za šolsko leto 1980/81 ter razporeditve usmeritev po medobčinskih območjih. Gradivo je objavljeno v Delu in Večeru dne 6. in 7. marca 1980.

Javna razprava o teh vprašanjih, ki je delno že potekala v posebnih izobraževalnih skupnostih in na medobčinskih posvetih o usmerjenem izobraževanju, ki jih je imela v zadnjem času Socialistična zveza, se bo nadaljevala do 25. 3. 1980, končno usklajevanje predlogov pa bo opravila skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije predvidoma 16. 4. 1980.

Iz gradiva objavljamo informacijo Izobraževalne skupnosti Slovenije o uvajanju usmerjenega izobraževanja v letu 1980/81, da bi bili z novostmi seznanjeni vsi prosvetni delavci.

UREDNIŠTVO

Skupščina SR Slovenije in skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije bosta 25. marca 1980 obravnavali in predvidoma sprejeli predlog zakona o usmerjenem izobraževanju. Predlog zakona predvideva, da se začne uvajati usmerjeno izobraževanje postopoma zato bo v šolskem letu 1980/81 uveljavljeno usmerjeno izobraževanje za vse, ki se bodo vključili v prvi letnik srednjega izobraževanja. V zvezi s tem je hkrati s pripravo predloga zakona potekalo intenzivno delo za zagotovitev vseh potrebnih strokovnih pogojev, ki bodo omogočali začetek uvajanja usmerjenega izobraževanja.

Med temi so zlasti pomembni tisti pogoji, na podlagi katerih bo izveden vpis v prve letnike srednjega izobraževanja. Izobraževalna skupnost Slovenije v ta namen objavlja osnutek programskih zasnov usmerjenega izobraževanja, v katerem so vsebovane vrste usmeritev, vrste in število vzgojno-izobraževalnih programov ter smeri izobraževanja v okviru teh programov, ki jih bomo začeli uvajati z novim šolskim letom.

Osnutek programskih zasnov so pripravile posebne izobraževalne skupnosti na predlog svojih strokovnih svetov, za katere je strokovna in administrativna opravila opravljal Zavod SRS za šolstvo. Usmeritve, vzgojno-izobraževalne programe in smeri izobraževanja na področju družbenih dejavnosti, kjer še ni posebnih izobraževalnih skupnosti, je sprejela Izobraževalna skupnost Slovenije na predlog ustreznih republiških upravnih organov. **Predvideno število vpisnih mest** za novince in medobčinska območja, na katerih se bo izvajalo izobraževanje v posamezni usmeritvi, so prav tako določile posebne izobraževalne skupnosti oziroma Izobraževalna skupnost Slovenije na podlagi ugotovljenih potreb po izobraževanju v določenih usmeritvah. Pri razmeritvi izvajanja izobraževanja v usmeritvi na posameznih območjih se je upoštevalo, kje je bilo razvito izobraževanje v posameznih strokah doslej, ter načelo, da bo treba uveljaviti **novi mreži** tako, da bodo zagotovljene čim bolj neposredne zveze z OZD uporabnikov, zlasti se za izvajanje praktičnega pouka, proizvodnega dela in delovne prakse.

Osnutku vseh pripravljenih predlogov že razpravljajo ter predloge usklajujejo v izobraževalnih skupnostih in organih družbenopolitičnih skupnosti. Končno usklajevanje vseh predlogov bo opravljeno na skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije predvidoma 16. aprila 1980.

V osnutku je obseg vpisnih mest in razporeditev usmeritev po medobčinskih območjih izdelana za usmeritev kot celoto. V javni razpravi pa bo treba uskladiti in konkretno opredeliti:

— katere vzgojno-izobraževalne organizacije bodo izvajale posamezne vzgojno-izobraževalne programe ter koliko učencev oziroma zaposlenih delavcev bo vpisala posamezna organizacija za izobraževanje po posameznem programu

— vzgojno-izobraževalne organizacije, število in vrsto vzgojno-izobraževalnih programov ter obseg izobraževanja na narodnostno mešanih območjih

— možnosti za izobraževanje delavcev na začasnem delu v tujini in njihovih otrok

— možnosti (vzgojno-izobraževalne organizacije ter vrsto vzgojno-izobraževalnih programov) za izobraževanje oseb z motnjami v telesnem in duševnem razvoju in invalidnih oseb.

Da bi zagotovili najširšo razpravo, objavljamo v prilogi predlog usmeritev in vzgojno-izobraževalnih programov srednjega izobraževanja s prikazom možnosti za nadaljevanje izobraževanja na višjih in visokih šolah, predlog predvidenega števila vpisnih mest za prvi letnik srednjega izobraževanja za šolsko leto 1980/81 ter predlog razmeritve usmeritev po območjih. Prav tako pa se v tem času usklajuje predviden obseg vpisa v višje in visoke šole za šolsko leto 1980/81.

VPIS V 1. LETNIK SREDNJEGA IZOBRAŽEVANJA

Informacija o uvajanju usmerjenega izobraževanja je namenjena tudi učencem, delavcem in drugim občanom, ki se bodo v prihodnjem šolskem letu vpisali v prvi letnik srednjega izobraževanja. Iz priložene preglednice bodo lahko ugotovili, v kateri vzgojno-izobraževalni program se morajo vpisati, da bi si pridobili ustrezno izobrazbo za delo v določenem poklicu oziroma stroki. Vsak, ki se bo vpisal v prvi letnik srednjega izobraževanja, se bo moral odločiti za enega izmed navedenih programov. Za nadaljevanje izobraževanja po osnovni šoli predvidevamo v srednjem izobraževanju dve vrsti vzgojno-izobraževalnih programov: to so skrajšani programi srednjega izobraževanja (SKR), v katerih traja izobraževanje največ dve leti in programi srednjega izobraževanja (SR), izobraževanje po teh programih traja najmanj dve in največ štiri leta. Pomembna novost je v tem, da vsi vzgojno-izobraževalni programi vključujejo poleg splošne izobrazbe in strokovno teoretičnih znanj tudi usposabljanje z delom, ki omogoča pridobiti učencem praktična znanja za delo.

Učenci po osnovni šoli in drugi občani, ki se prvič vključujejo v srednje izobraževanje lahko torej izbirajo le med skrajšanimi programi srednjega izobraževanja in programi srednjega izobraževanja. V skladu s predlogom zakona se v skrajšane programe srednjega izobraževanja lahko vpiše vsakdo, ki je izpolnil osnovnošolsko obveznost, v programe srednjega izobraževanja pa, kdor je uspešno končal osnovno šolo. V nadaljevalne programe srednjega izobraževanja (NAD), ki ustrezajo dosedanjim delodolžnim in poslovodskim šolam, pa se bo lahko vpisal, kdor je že končal ustrezno srednjo šolo in ima ustrezne delovne izkušnje.

Nadalje je iz preglednice razvidno, da se predvidevajo programi, ki nimajo smeri, večina programov pa vsebuje več smeri in zato omogoča izobraževanje za več sorodnih poklicev na isti ali različnih stopnjah zahtevnosti. Ker vsak program omogoča praviloma izobraževanje v več smereh, se bodo učenci za posamezen poklic oziroma smer izobraževanja odločali med izobra-

ževanjem glede na dosežene uspehe, sposobnosti in potrebe združenega dela. To pomeni, da usmerjanje učencev ne bo končano z vpisom v srednjo šolo kot doslej, temveč se bo nadaljevalo tudi med izobraževanjem, zlasti še v prvem letniku. V okviru izbranega vzgojno-izobraževalnega programa. Pri tem seveda ne gre samo za usmerjanje učencev pri izbiri ustrezne smeri izobraževanja v okviru programa, temveč tudi za preusmerjanje v izobraževanje po drugih smereh izobraževanja pa tudi drugih programih. Programi usmerjenega izobraževanja bodo zlasti v okviru usmeritve izobraževanja namreč vsebinsko zgrajeni tako, da bo prestopanje lažje, kot med sedanjimi vrstami srednjih šol.

MOŽNOSTI ZA NADALJEVANJE IZOBRAŽEVANJA

Poleg pregleda vzgojno-izobraževalnih programov in smeri v srednjem izobraževanju so v vsaki usmeritvi navedene tudi možnosti nadaljevanja izobraževanja na višjih in visokih šolah. Tako je v vsaki usmeritvi mogoče

ugotoviti najustreznejše poti izobraževanja za poklice na vseh stopnjah zahtevnosti. Zato je tembolj pomembno, da se pri vpisu v srednjo šolo vsakdo odloči za vzgojno-izobraževalni program, ki ustreza njegovim poklicnim željam in potrebam združenega dela. Kasnejša preusmeritev v drug vzgojno-izobraževalni program bo lahko učencu povzročala težave, ker bo moral obvladati razlike med programom ne glede na to, da bodo razlike med programi manjše, kot so med sedanjimi srednjimi šolami. To načelo velja tudi pri prehajanju iz srednjega izobraževanja v višje ali visoke.

V izbrani usmeritvi bo torej imel vsakdo v skladu s svojimi sposobnostmi, interesi in nagnjenji, doseženimi rezultati ter družbenimi potrebami možnost, da se po srednji šoli vključi v delo in se lahko nadalje izobražuje iz dela in ob delu oziroma da nadaljuje izobraževanje na višji ali visoki šoli. Pogoj za vpis v višjo ali visoko šolo bo uspešno opravljen nadaljevalni izpit, s katerim bodo morali kandidati dokazati, da obvladajo znanja potrebna za uspešno nadaljevanje izobraževanja ter tudi delovne izkušnje, kakor bo tako določal vzgojno-izobraževalni program.

Nadaljevalni izpit se opravlja na tisti srednji šoli, ki izvaja ustrezen program izobraževanja.

Tako bodo vsi kandidati, ki bi se želeli vpisati v določen program visokega izobraževanja, npr. v elektrotehnični usmeritvi, morali opravljati nadaljevalni izpit v srednjo šolo, ki izvaja program v elektrotehnični usmeritvi v srednjem izobraževanju ne glede na to, kateri program srednjega izobraževanja so končali v tej ali katerikoli drugi usmeritvi, lahko pa tudi kandidati, ki niso končali srednjega izobraževanja in so se na izpit pripravljali samostojno — s samoizobraževanjem. Ponovno je potrebno opozoriti, da v usmerjenem izobraževanju ne bo več gimnazije kot splošne pripravljalnice za vse usmeritve visokošolskega študija, temveč bo najustreznejša podlaga visokošolskega izobraževanja v posamezni usmeritvi srednje izobraževanje v isti usmeritvi.

Enak način in pogoji izobraževanja kot veljajo za učence, ki se v šolskem letu 1980/81 prvič vpisujejo v srednje šole, bodo veljali tudi za učence, ki v šolskem letu 1979/80 ne bodo uspešno končali prvega razreda srednje šole. Če bodo imeli ti učenci pravico ponavljati letnik glede na sedanje predpise, ga bodo lahko ponavljali, vendar bo njihovo izobraževanje v tem primeru že potekalo v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju.

USMERJANJE VPISA

Podatki v tej informaciji omogočajo učencem oziroma občanom, da se bodo lahko pripravljali na izbiro ustreznih vzgojno-izobraževalnih programov že pred razpisom za vpis. Ko bo objavljen razpis za vpis, ki ga bodo tako kot lani hkrati objavile vse srednje šole, pa bo lahko izbral tudi določeno šolo, ki bo ustrezen program izvajala. Razpisi bodo objavljeni najkasneje v prvi polovici maja 1980. Vsak razpis bo vseboval pogoje za vpis, predvideno število prostih mest, vrste vzgojno-izobraževal-

nih programov oziroma smeri izobraževanja ter informacije in navodila, potrebne za izvedbo vpisa. Da bi se uskladi obseg izobraževanja po posameznih vzgojno-izobraževalnih programih z interesi in sposobnostmi učencev ter interesi in potrebami združenega dela in celotne družbe po izobraževanju, načrtujemo tudi pri letošnjem vpisu usklajeno družbeno akcijo usmerjanja vpisa. Pri tej akciji bodo sodelovale zlasti vzgojno-izobraževalne in druge organizacije združenega dela, službe poklicnega usmerjanja samoupravnih skupnosti za zaposlovanje, izobraževalne in družbeno-politične skupnosti. Na podlagi skupnih razpisov za vpis, razpisov, ki jih bodo objavile organizacije združenega dela za izobraževanje svojih delavcev iz dela in ob delu, razpisov štipendij ter razpisov za sprejem učencev oziroma študentov v domove, bodo nosilci usmerjanja dali kandidatom podrobnejše podatke o možnostih oziroma pogojih za izobraževanje vpisa občinski koordinacijski odbori za usmerjanje vpisa.

Za načrtno izvedbo akcije usmerjanja vpisa bomo: — zagotovili skupno objavo razpisov za vpis vseh vzgojno-izobraževalnih organizacij tako za mladino, kot že zaposlenih delavcev in drugih občanov; — zagotovili skupen razpis štipendij ter skupen razpis za sprejem v domove za učence in študente; — spodbujali organizacije združenega dela, da bodo razpisale kadrovske štipendije in druge načine za vzpostavlanje neposrednih odnosov z udeleženci izobraževanja (dosedanjih učnih pogodb predlog zakona o usmerjenem izobraževanju ne predvideva več), ter da bodo objavile razpise, za izobraževanje svojih delavcev iz dela in ob delu.

Podrobnejše informacije o razpisih bodo dajale učencem šole, delavcem njihove temeljne organizacije, delavcem na začasnem delu v tujini in njihovim otrokom pa koordinacijski odbori za usmerjanje vpisa v občini.

S pogledom v prihodnost

Spremenjena programska in organizacijska zasnova srednjega izobraževanja zahteva preoblikovanje šolske mreže in novo razporeditev središč, kjer bo potekalo izobraževanje za posamezne usmeritve in smeri. Javna razprava bo morala povezati in uskladiti pri tem mnogotere interese, kar ne bo, kot kaže, niti lahko niti preprosto.

Načrtovanje nove mreže mora uskladi z možnostmi in razporeditvijo šol ter vpis učencev z dolgoročnimi potrebami združenega dela. To sodi k temeljnemu cilju usmerjenega izobraževanja in k prednostnim nalogam uporabnikov in izvajalcev v posebnih izobraževalnih skupnostih. Vendar pa sama šolska mreža ne more odpraviti kritičnega primanjkljaja nekaterih vrst poklicnih delavcev, potrebnih neposredni proizvodnji, če ne bomo hkrati na novo vrednotili takih del in nalog, kandidatov pa odprli širše možnosti nadaljnega izobraževanja ob delu in iz dela in s tem napredovanja v poklicu.

Oblikovanje nove šolske mreže ne more mimo dolgoročnih razvojnih načrtov posameznih območij in regij, mimo resničnih potreb in interesov občanov — staršev in mladine. Pri sedanjih prometnih zvezah in

zmogljivostih domov učencev pa bi želja, da imamo za vsako ceno šolo pred hišnim pragom, doraščajočo mladino pa pred očmi staršev vsa leta šolanja, nujno vodila k drobitvi šolske mreže in šolskemu vrtilkarstvu, ki bi ogrozilo kakovost in uspešnost vzgojno-izobraževalnega dela.

Načrtovanje šolske mreže, razporeditve in obsega vpisa novincev mora računati s stvarnim demografskim prirastom, ki je že nekaj let za nekaj tisoč učencev manjši kot so zmogljivosti srednjih šol. Središča usmerjenega izobraževanja pa moramo v skladu s reformnimi cilji oblikovati tako, da bodo udeležencem omogočala različne usmeritve, smeri in ravni znotraj določene stroke in da se bodo lahko vračali z dela v svojo matično izobraževalno organizacijo po novo znanje.

Nova mreža središč in organizacij za usmerjeno izobraževanje mora torej nastajati s srečujočim načrtovanjem in v skladu z zasnovo usmerjenega izobraževanja. To zahteva uprnost pogledov v prihodnost, širino in čut za stvarnost ter resnične potrebe udeležencev izobraževanja. Brez zaverovanosti v občinske meje in v stari šolski sistem, ki odмира. **JOŽE VALENTINČIČ**

V korak s tehnološkim razvojem

Druga svetovna vojna je zdesetkala že tako skromno število kvalificiranih gradbenih delavcev in gradbenih strokovnjakov. Z obnovo porušene domovine pa so nenadoma nastale velikanske potrebe, saj je primanjkovalo delavcev vseh gradbenih poklicev. Zato jih je bilo treba kar najhitreje usposobiti kar neposredno na objektih ter krajih obnove. Nemudoma so bili organizirani številni tečaji za zidarje, tesarje itd. pa tudi poklice in delovodske šole. Gradbeni podjetja so dobivala vedno nove, večje in zahtevnejše naloge: zgraditi je bilo treba objekte naše kapitalne izgradnje, energetske ter druge objekte in celo povsem nova mesta, kot npr. Novo Gorico in Velenje. Vse to pa je zahtevalo še več gradbenih delavcev vseh poklicev in zato tudi več gradbenih šol.

Z gradnjo vedno zahtevnejših in številnejših objektov se je postopoma spreminjal in izpopolnjeval način gradnje. Vedno več je vnaprej izdelanih gradbenih elementov, ki jih na gradbišču sestavljajo v objekte vseh vrst in namembnosti. Razvoj gradbene tehnologije je povzročil tudi zahteve po spremembi usposabljanja delavcev, ki gradijo ali sestavljajo objekte. To prav gotovo niso več klasični zidarji in tesarji, temveč gradbinci v širšem pomenu besede. Velike stanovanjske objekte gradijo po enotni tehnologiji (npr. z Outinord opaži) velikanske dvorane, mostove in viadukte ter druge objekte prav tako sestavljajo iz prej že serijsko izdelanih elementov. Pa smo pravzaprav šele na začetku industrializacije ter racionalizacije gradnje. Ne nemo bomo razvijali in uvajali nove tehnologije. V to nas neizprosno silijo spremenjeni pogoji gradnje. Človekovo delo postaja

vedno dražje, bo pa še dosti bolj, če ga bomo hoteli še pridobiti in obdržati za gradbeništvo. Tudi energetska kriza, varstvo okolja in večja varnost pri delu silijo poleg ekonomskih ter številnih drugih vplivov k nenehnemu izboljševanju tehnologije gradnje. Pred tem ne smemo zapirati oči, temveč se nemudoma resno spoprijeti s problemi, saj bomo vsako zamujanje zelo drago plačali!

Razumljivo je, da se bo moralo hkrati z razvojem gradbene tehnologije razvijati in prilagajati tudi usposabljanje ter izobraževanje vseh zaposlenih v gradbeništvo. Če zdaj še zaostajamo, si v prihodnje tega ne bomo smeli niti mogli več privoščiti. Da pa se nam bo ta nujna in nelahka naloga posrečila, bo treba med drugim:

— spremeniti in dopolniti vzgojno-izobraževalne programe na ravni srednje izobrazbe in na visokih šolah ter vanje vključiti znanja s področja nove tehnologije;

— pripraviti načrte potreb po kadrih za srednjeročno obdobje, upoštevaje novo tehnologijo, ki zahteva posebne poklice ali znanje;

— pripraviti vse možnosti v TOZD za skupno izvajanje učnih načrtov predvsem proizvodno-tehničnega poklica in proizvodne prakse, ki bo morala biti vodena in načrtovana.

Ustrezna delovna skupina naj bi spremljala razvoj tehnologije, potrebna znanja pa bi morali vključevati v strokovno-teoretične predmete. Ob tem je treba sodelovati v procesu usposabljanja pedagoških kadrov ter skrbeti za strokovni kader, ki bo predaval novosti v tehnologiji na šolah. **M. B.**

Igra, ustvarjalnost, zabava

Tak je bil naslov 11. jugoslovanskega simpozija o prostem času mladit, ki ga je organizirala zveza društev Naša деца iz Hrvaške ob delovanju podobnih organizacij iz drugih republik. V Sloveniji je organizacijsko pripravo odlično izpeljala Zveza prijateljev mladine Slovenije. Simpozij je bil v Dubrovniku od 7. do 10. februarja letos.

Simpozij se je udeležila kar številna skupina iz Slovenije z dovolj tehničnimi prispevki. Pričujoči zapis je rezultat opažanj enega samega udeleženca in zato utegne biti bolj subjektiven kot bi si bralci želeli. Vanaša se predvsem na teoretični del razprave, ki je bil na vpogledu prvi dan.

Kot se spodobi, so se mnogi strokovnjaki najprej pomudili ob definiciji igre. Povedano je bilo, da je to svobodna dejavnost brez opredeljenih zunanjih pogojev (E. Čimic). S tem je bila določena razlika med igro in delom, ki ima vselej zunanje pogoje. Delo je svobodno le, če je podtuno in če se ga človek ne preva zaradi eksistenčne nujnosti ali drugačne prisile. Le takšno delo je lahko tudi ustvarjalno. Ustvarjalno delo je torej, po zavoljstvu, ki ga prinaša, prav izu igri, razlikuje pa se od nje po tem, da ima zunanje smotre. Ustvarjalnosti brez stvaritev namreč ni (M. Uletova).

Iz razprav je bilo mogoče razbrati, da se udeleženci simpozija nagibajo k mišljenju, da je ustvarjalna ustvarjalnost bližja govorici kot znanstvena ali tehnična. Razlog za to je treba iskati v resnici, da človek, ki se ukvarja z umetniško dejavnostjo, ključni smoter opredeli manj poglobljeno, kakor to stori ustvarjalni tehnolog ali znanstvenik. Včasih celo videti, kakor da so največji dosežki umetnosti bolj do- kladni spontane dejavnosti, ki je lažje izražati kot delo. Poročevalke niso šle celo korak dlje in trdile, da največje pedagoške uspehe dosegle prav pri tistih pedagoških urah, ki so jih pripravljale manj tankovestno ali pa sploh ne. Seveda pa človek iz tega razloga ne bi smel sklepati, da je ustvarjalna umetnostno vzgojo v naših šolah in drugod najboljše, če pri- najajo učitelji in mentorji med stroke nepravilnosti.

Bolj verjetna je hipoteza, da je vodenje ustvarjalne umetnosti igre boljše usposobljen učitelj, ki več da na širšo pripravo, kakor pa tisti, ki tankovestno nar- tuje dejavnosti od ure do ure.

VLOGA IGRE V USTVARJALNOSTI

Druga tematika, ki so ji razpravljali odmerili precej časa, je bilo vprašanje o vlogi igre v življenju vsakega človeka od zgodnjosti mladosti do pozne starosti. Ali je igra vrednota sama zase ali je le sredstvo za dosego drugih namenov? Z navedbami od Platonu do Hegla in Marxa so nekateri dokazovali, da je igra temeljna življenjska vrednota, ka- kore pomembnosti potemtakem ni treba utemeljevati instrumen- talno. Uporabo igre kot »goli in- strument za razne didaktične in druge namene« (M. Bročić) so pristajali tega mišljenja imeli za praznjenje igre. Če pa bi po- gro kot posebno vrednoto vpe- jali v življenje šole, »potem imemo upati, da bi kmalu izginili iz šole tradicionalni rekviziti, kot so nagnjenje k dokončnim resni- cam, višje vrednotenje znanja od mišljenja, ocenjevanje, šolski zvonec pa razredno uniški si- stem in še mnogo takega, kar smo spremenili v ječo vertikalne zaprte življenjske izkušnje« (M. Bročić). Vsekakor preveliki je, da bi jih z govorcem mogli imeti vsi udeleženci! Vloga igre v šoli je bila povzdignjena do novega pedagoškega zdravila za vse šol- ske tegobe. Učitelji smo slišali že veliko takšnih oznanjevalcev novih ver, zato vemo, da je z nji- lovimi blagoslovi včasih moč ohladiti otiščanec, za kurje oko dejim že zmanjkuje moči, nikakor, vpa ne pozdravijo vsega.

Nekaterim drugim neproduktivnost igre ni bila tako sveto me- rilo, da bi uporaba igre v kake uporabne namene že docela od- pravila vsako igro. Tako je E. Čimic menil, da je igra pravz- prav produktivna dejavnost, saj živ- lje igralce daje smisel. Res pa je, da igra ni proizvodna dejavnost, saj ne vodi do materializiranih fi- zičnih izdelkov. Ker se v igri po- raža smisel, je igra lahko ustvar-

jalna. Morebitni materiali v igri so samo sredstva za izražanje simboličnega pomena.

Ta precej nejasna razmišljanja je ostreje izoblikovala M. Uletova, ki je med definicijskimi last- nostmi igre poudarila predvsem svobodno dejavnost in simbolič- nost.

Igre, pri katerih so udeleženci zgolj navijači, v kateri torej niso dejavni, ni več igra. Drugo de- formacijo iger predstavljajo igre z avtomati, pri katerih je odziv- nost igralca včasih tako zelo ste- reotipizirana, da je igralec le še izvir energije za premikanje roč- k, možgani pa so mu odveč. To seveda ne pomeni, da igralnih avtomatov ni mogoče izboljšati. Dobe se že igre na avtomatih, pri katerih načelo igralčeve dejav- nosti ni docela kršeno.

Nekateri širokosrčnejši poro- čevalci so menili, da igre sicer lahko imajo možne zunanje smotre, ne smejo pa biti ti poglavito ali celo edino gibalno igre. Tako razne športne stave, tombole in loterije v resnici niso igre, saj se tisto malo dejavnosti, ki je v njih zajeta, igralci lotevajo predvsem ali pa sploh samo zaradi dobitkov ne pa zaradi dejavnosti same. Dopusiti pa je treba takšne zua- nje smotre igre, ki so že sami zase vrednote, primerljive z vrednostjo igre in ki hkrati ne postanejo edino gibalno igre. Zdi se, da bi pristaši te struje že bili pripravljeni dopustiti uporabo iger v didaktične namene.

SIMBOLIČNOST

Pomembna lastnost igre je njena simboličnost. Uletova vidi v igri primitivnih ljudstev prve začetke simboličnega izražanja. Podobnega mnenja je bila V. Sterletova, ki je v otroški igri našla predgovorno simbolično izrazno sredstvo. Oboje je moč izraziti še tako, da rečemo, da je za igro značilno načelo »kot, da bi«.

Predmeti v igri nimajo svoje običajne vloge, temveč delujejo tako, kot da bi bili nekaj drugega. Beli fizički so lahko ovce, črni pa volkovi. V igrah se torej objekt simbolizira, je menila Uletova.

Sterletovi pa je bil v središču pozornosti igralec-otrok sam, ki je igral vloge drugih. Deloval je, kakor da bi bil mamica, zdravnik, Rdeča kapica in podobno. V igri je torej lahko simboliziran tudi subjekt.

Ni treba biti poseben modri- jan, da spoznaš, da je tudi dejav- nost v igri lahko simbolična. Ni sicer nujno, da bi bila, in na za- četnih stopnjah igre tudi ni. De- klice češje svoje punčke zares, fantiči pa jezdi jo na svojih konji- čih zares. Šele kasneje znajo de- kletca početi s svojimi punčkami nekaj podobnega, kot da bi jih hranile z mlekom. Prav tako znajo fantje šele kasneje v misel- nem razvoju simbolično pokazati jahanje konja, čeprav so si vta- knili med noge le metlo.

Videti je, da gre otrokov spoz- navni razvoj v igri od simboliza- cije objekta, prek simbolizacije subjekta in končno do simboliza- cije dejavnosti, ki jo v govoru izraža predikat. Tisti, ki se uk- varjajo s študijem jezikovnega razvoja, bodo seveda v tem zapo- redju zlahka našli vzporednico z otrokovim govornim razvojem.

Igra in jezik sta torej različna pomenska simbolična sistema, pri čemer je igra nujen predhod- nik jezika. Skupni pomen simbo- like jezika namreč zraste iz skupne dejavnosti. Besede dobe pri otrocih podoben pomen ob skupni dejavnosti z odraslimi in z drugimi otroki. Igra je v otroških letih najpomembnejša takšna skupna dejavnost, saj pride pro- duktivno delo na vrsto šele ka- sneje.

Da bi popolneje razumeli pomen igre, je poprej dobro raz- misliti, čemu rabijo razni sim- bolični sistemi. Najprej so sred- stvo za komunikacijo med vsemi, ki so bili uvedeni v pomenskost simboličnega sistema. Vrednost simboličnih sistemov pa daleč prerašča samo sporazumevalno vlogo.

Potem ko se je človek naučil igrati vloge drugih, je lahko po- stal sogovornik samemu sebi. Človek je postal mislec. Ena od pomembnih funkcij, ki jih ima igra, je prav v življenje človeka v vloge drugih; to mu omogoča komunikacijo s samim seboj in s tem mišljenje. Seveda potrebuje v ta namen še jezik.

RED IN NERED

In čemu je namenjeno mišlje- nje? To je najbolje opredelil D. Šušnjić. Po njem je ena temelj- nih funkcij mišljenje, predvide- vanje prihodnosti. Predvidljiva prihodnost omogoča ljudem na- črtovanje življenja vnaprej.

Logični pogoj za napovedova- nje prihodnosti pa je red, ki ga povečuje človek z odkrivanjem zakonov v naravi in ustvarjanjem zakonov v družbi. Človeška kul- tura je odkrivanje in ustvarjanje reda. Nereda ni mogoče podajati drugim. Le red lahko prenašamo iz roda v rod.

Na drugi strani pa je red mo- goče razumeti le ob prisotnosti nereda. Popolnoma poznana prihodnost za človeka tudi ne bi bila več prihodnost; že zdaj bi jo lahko postavili v muzej. Dolo- čena stopnja negotovosti, teme- lječa na neredu, je bistven ele- ment človeške sreče. Obstoj svo- bode je logično vezan na sočasni obstoj reda in nereda.

Red je znanje, so ideje. Ena od temeljnih razločkov med idejami na eni strani in materijo (ali energijo) na drugi strani je taka: Če materialne stvari delim s kom drugim, jih ostane zame manj. Za materijo in energijo namreč velja ohranitveni zakon.

Če pa z drugimi delim svoje ideje, se informacija ne izgublja, temveč se, nasprotno, celo pove- čuje.

Za delitev zamisli velja torej docela drugačna ekonomija kot za delitev materialnih dobrin. Zanje ne velja ohranitveni zakon. Ali kakor je dejal Đ. Čimic: »Stvaritev je ustvarjanje nečesa iz nič ali bolje iz sebe sa- mega, iz svojega duha.« In ideje so takšne stvaritve.

Ptice, Mateja Donko, 6. r. Osnovna šola Karel Destovnik-Kajuh, Šoš- tanj — Likovni svet otrok 1979

Človek, ki je nekoliko bolj fi- zikalno usmerjen, ima ob Šušnji- čevih mislih nenehne asociacije na entropijo, ki jo je vsaj v neka- terih primerih zlahka mogoče povezati z redom. Tudi entropija se lahko, tako kot red (ideje) po- raja iz nič. Vendar analogije na tem mestu ni mogoče izpeljevati dalje, kljub hudi skušnjavi, da se vdam tej pregrehi.

Ena od temeljnih funkcij igre je potemtakem podobna, kot jo izražajo znanstvene teorije: omogoča napovedovanje pri- hodnosti. Ta funkcija je zlasti poudarjena pri simulacijskih igrah ali posnemankah. Simula- cijske igre so formalno precej podobne znanstvenim teorijam. Stopnja simbolike pa je znatno enostavnejša in bolj vezana na določeno situacijo, potemtakem manj posplošljiva.

Se eno razliko med znanstve- nimi teorijami in simulacijskimi igrami je treba poudariti. Znan- stvene teorije so vrhunski izraz hipotetično deduktivnega miš- ljenja. Gramatična sestava hipo- tetično deduktivnih izjav je po- dana z vzorcem: Če bi se pripetil dogodek V (vzrok), bi ta povzro- čil posledico P.

Stavek je v slovničnem po- menu potencialni pogojnik. Znanstvenik je prišel do tega sklepa, ne da bi v resnici sprožil dogodek V in potemtakem tudi ni opazoval posledice P. Sklep je bil posledica računa ali razmisle- ka. Oboje pa so operacije na naj- višji simbolični ravni in jih je vsaj načelno mogoče izpeljati.

V simulacijskih igrah pa igralci prožijo dogodke, ki pa niso pravi, temveč le nadomestki zanje. Isto velja tudi za posledice. Razmislek v simulacijski igri je potemtakem tak: Če sprožim dogodek V_s (simulirani vzrok), ki je podoben resničnemu do- godku V, potem ima to za posledico P_s (simulirana posledica). Po podobnosti lahko sklepamo, da bi resničnemu dogodku V, sledila posledica P. Iz sosledja dogodkov v igri V_s → P_s sklepa- mo, kakšno bi bilo sosledje do- godkov v realnem svetu V → P.

Simbolične operacije v igri še vedno potekajo v zunanjem svetu, navadno niso interiorizi- rane zgolj v igralčevo zavest, če- prav tudi to včasih ni nemogoče.

Simbolika igre je potemtakem bolj konkretno izkustvena kot simbolika znanstvenih teorij.

šola
odprta

DIDAKTIČNA IGRA

Iz vsega doslej povedanega pa sledi, da je igro mogoče uporabiti v didaktične namene. Lahko rabi kot sredstvo za razvijanje misel- nih sposobnosti, saj je dejavno udeležbo v igri mogoče imeti za nekakšno ponotranjeno mišlje- nje. To je mišljenje, ki ga še ni mogoče v celoti preseliti v igral- čevo glavo, ker je simbolika iger še preveč vezana na materialni svet in preveč situacijsko speci- fična in neposplošljiva.

Didaktične igre opredelimo kot tiste dejavnosti, ki se jih igralci navadno lotevajo brez zu- nanjih smotrov, sestavljenci in vodje iger pa imajo ob njih jasno zastavljene vzgojne ali izobraže- valne smotre. Igralcem se torej te dejavnosti zde igrice, za vzgojitelje pa je to delo, in sicer neproi- zvodno delo — učenje.

Udeleženci v didaktični igri igrajo torej za dosežke in dobit- ke, ki so zgolj simbolični in kate- rih vrednost je omejena le na mi- selno zvezo igrice. Igra pa je tako konstruirana, da igralec v njej ne more biti uspešen, če ne dosega

tudi didaktičnih smotrov, ki so vsebina igrice.

Lahko torej trdimo, da didak- tična igra omogoča nadomestiti ali dopolniti didaktične smotre s simboličnimi cilji igre. Nadome- stitev pa je le navidezna in velja le za učenca. Taka nadomestitev ali dopolnitev je smiselna seveda le, če so arbitrarno dodani sim- bolični cilji igre za učence pri- vlačnejši kot pa pravi pedagoški smotri dejavnosti, okrog katere je konstruirana igra.

Z navedeno opredelitvijo di- daktične igre precej odstopamo od tiste, ki je pri nas splošnejša v rabi. Iz zapisa je razvidno, da smo v didaktični igri ohranili tale merila iger: svobodo udeležbe, simboličnost in aktivnost. Opu- stili pa smo merilo popolne ne- produktivnosti, ker se zdi, da je preostro. Nadomestili smo ga z merilom neproizvodnosti.

O različnih vrstah iger, ki jih lahko nanizamo od razvedrilnih do didaktičnih iger, so razprav- ljali drugi in tretji dan srečanja. O tem pa morda kdaj drugič.

mag. JANEZ FERBAR

(Foto: J. Gal)

Posvetovanje o pouku o Združenih narodih in vprašanjih mednarodnih odnosov

Zveza društev za Združene narode Jugoslavije bo organizi- rala posvetovanje z naslovom Pouk o Združenih narodih in vprašanjih mednarodnih odno- sov v osnovnih in srednjih šolah, ki bo potekalo v Dubrovniku 20. 21. in 22. marca 1980.

Posvetovanje bo namenjeno proučevanju možnosti uvajanja pouka o Združenih narodih, mednarodnih organizacijah in gibanju neuvrčenih v osnovne in srednje šole.

Temeljna naloga tega posve- tovanja je pregledati trenutno stanje in pripraviti smernice za nadaljnji razvoj na tem področju ter tako z združeno in organizi- rano akcijo doseči v prihodnje, da bi se znanja o aktualnih pro- blemih sodobnega sveta (kot so: reševanju protislovij sodobnega sveta po poti mednarodnega razumevanja, sodelovanja in miru, vprašanja o spoštovanju člove- kovih pravic in njegovih svoboš- čin ipd), kot potreba vsakod- nevne prakse še bolj uveljavila v vzgojno-izobraževalni praksi osnovnih in srednjih šol. To zna- nje naj bi bogatila zavest našega mladega človeka, ki bo že jutri sooblikoval svet.

Glavni referat na posvetova- nju bo imel generalni sekretar Zveze društev za Združene na- rode Jugoslavije dr. Vojin Dimi- trijević, koreferate pa priprav- ljajo strokovnjaki za posamezna vprašanja.

Društvo za Združene narode

za SR Slovenijo je skupaj z Za- vodom za šolstvo SRS in republi- ško konferenco klubov OZN za- čelo pripravljati posvetovanje pravočasno. Naša republika se bo predstavila na posvetovanju s tremi koreferati: Jožica Selako- vič iz Zavoda SRS za šolstvo bo predstavila temo z naslovom In- tegriranost vzgoje in izobraževa- nja za mednarodna razumeva- nja, sodelovanje in mir ter spoš- tovanje človekovih pravic in nje- govih svoboščin, za reševanje protislovij sodobnega sveta v vzgojno-izobraževalnem pro- cesu osnovne šole in šol usmer- jenega izobraževanja.

Drugi koreferat je pripravil prof. Milan Divjak, član Pedago- ške akademije iz Maribora. Ko- referat ima naslov Izobraževanje učiteljev za pouk o Združenih narodih in vprašanjih medna- rodni odnosov v osnovnih in srednjih šolah.

Tretji koreferat je pripravila Tina Bitenc-Pengov iz Društva za Združene narode za SRS in re- publiške konference klubov OZN, z naslovom Mentorji v klubi- h OZN. Na posvetovanje so vabljeni vsi, ki se teoretično, strokovno in praktično ukvarja- jo s to problematiko. Posebno ve- liko pričakujejo prav od prakti- kov — mentorjev klubov OZN, ki lahko s svojimi izkušnjami in poznavanjem tematike vsebin- sko veliko pripomorejo k uspeš- nosti posvetovanja.

V. L.

10 let

Izobraževalne skupnosti gradbeništva Slovenije

Gradbeništvo združuje več področij dela in organizacij: organizacije gradbeništva in operativne organizacije, vodnega gospodarstva, projektivne, montažerske dejavnosti, industrije gradbenega materiala, stanovanjskega gospodarstva, zaključnih dejavnosti in dela komunalnih dejavnosti.

Pestrost dejavnosti vpliva tudi na pestrost kadrovske izobraževalne problematike, ki jo morajo reševati delovne organizacije.

Zdaj je zaposlenih v gradbeništvu (v širšem pomenu besede) v približno 540 temeljnih organizacijah 92.000 delavcev, tj. blizu 12 odstotkov zaposlenih v Sloveniji. Skupni interesi in želja po enotnem reševanju kadrovske izobraževalne problematike so bili povod za to, da je decembra 1969. leta 60 gradbenih podjetij Slovenije podpisalo sporazum o zaposlovanju in izobraževanju gradbenih delavcev Slovenije ter s tem sporazumom ustanovilo INTERESNO SKUPNOST ZA IZOBRAŽEVANJE GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE. Že leta 1972 se je število podpisnic povečalo na 247.

Gradbeništvo je upravičeno ponosno na desetletno delovanje svoje interesne skupnosti, ki je dobila zakonsko osnovo za delovanje ob pravno formalni ustanovitvi 17. decembra 1976. Ne glede na to, da je bila nekdanja interesna skupnost s svojimi nalogami in opravili usmerjena približno 92-odstotno v problematiko uporabnikov in le 8-odstotno v sodelovanje z izvajalci — gradbenimi šolami, je bilo opravljenega zelo veliko koristnega dela, ki se zrcali tudi v zdajšnjih akcijah.

Kot že rečeno, je bila IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST GRADBENIŠTVA SLOVENIJE pravno-formalno ustanovljena decembra 1976. Zdaj združuje v njej svoje interese 380 TOZD uporabnikov in 30 TOZD izvajalcev, od tega 10 šol in 20 domov za učence. Kljub vabilu, naj sodelujejo, pa nekaj TOZD uporabnikov še ni našlo poti k samoupravni povezavi v izobraževalni skupnosti.

Izobraževalno skupnost grad-

beništva upravlja skupščina, ki ima v zboru uporabnikov 38, v zboru izvajalcev pa 22 delegatov. Delegatska mesta v zboru izvajalcev pripadajo vsem šolam. Kot delegati sodelujejo tudi učenci in študenti. Dve delegatski mesti v zboru izvajalcev imajo domovi učencev; ti sestavljajo svojo konferenco delegacij, ki delegira delegata.

TOZD uporabnikov so po vsej Sloveniji razporejene tako, da oblikujejo 29 konferenc delegacij. Nosilci nalog konference delegacij so po večini večje TOZD. Konferenca delegacij po vsakokratni obravnavi gradiva izbere delegata za zbor uporabnikov skupščine. Ključ za določanje števila delegatskih mest za posamezno konferenco sestavlja število zaposlenih delavcev.

V zboru uporabnikov imajo svoje delegatsko mesto tudi delavci, ki z osebnim delom opravljajo gradbene in sorodne storitve. Samostojni obrtniki sestavljajo svojo konferenco delegacij, katere nosilec je republiški zbor samostojnih obrtnikov pri Gospodarski zbornici Slovenije.

Po nepopolnih podatkih je v Sloveniji registriranih 1780 obrtnikov različnih gradbenih dejavnosti (število zaposlenih ni znano), žal pa niso organizirani tako, da bi sodelovali v izobraževalni skupnosti gradbeništva.

Za pripravo in poprejšnjo obravnavo gradiv za zbora skupščine skrbijo: izvršni odbor, strokovni svet, komisija za mrežo šol, komisija za kadrovske in izobraževalne potrebe, komisija za domsko dejavnost in odbor za podelitev Kavčičevih nagrad.

S posameznimi nalogami (predmetniki, učni programi, ekonomska izhodišča za izračun cene izobraževanja idr.) se ukvarja več občasnih delovnih skupin. Samoupravno delovanje organov in skupnosti nadzoruje odbor za samoupravni nadzor. Skladno s sprejetim zakonom o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja bo samoupravna organiziranost skupnosti ob koncu leta 1980 dopolnjena ali spremenjena.

FRANC VALANT

Gradbeništvo na pragu usmerjenega izobraževanja

V 21 domovih za učence v naši skupnosti je bilo v začetku šolskega leta 1979/80 3427 učencev srednjih šol in šol po zakonu o poklicnem izobraževanju. V njih dela 96 vzgojiteljev. Dejavnost se je v primerjavi s preteklim letom povečala za 9 vzgojnih skupin.

SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE

TOZD Gradbeništva in sorodnih dejavnosti so po enotno dogovorjeni stopnji v letu 1979 prispevale za usmerjeno izobraževanje 512,9 milijona din. Od tega je bilo porabljenih:

- 137,6 milijona ali 26,83 % za programe v Izobraževalni skupnosti gradbeništva
- 375,3 milijona ali 73,17 % pa za skupne naloge v Izobraževalni skupnosti Slovenije, programe PIS družbenih dejavnosti in solidarnost

Posamezni programi v Izobraževalni skupnosti gradbeništva so bili ovrednoteni takole:

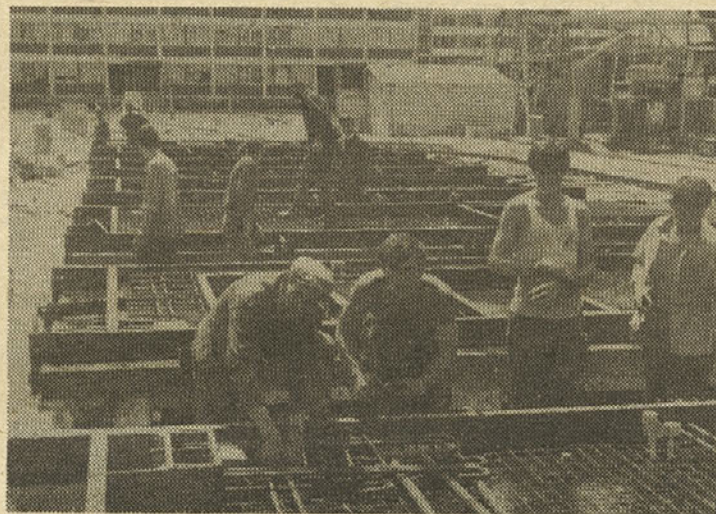
— visokošolski programi	54,7 milijona
— srednje šole in šole po zakonu o poklicnem izobraževanju	67,7 milijona
— domovi za učence	20,4 milijona
Skupaj	142,8 milijona

Podatki ankete, ki jo je v drugem polletju opravil Biro gradbeništva Slovenije — zdaj Splošno združenje gradbeništva in IGM, obdelala pa jih je komisija za načrtovanje kadrovskih in izobraževalnih potreb, povedo, da je v TOZD gradbeništva in sorodnih dejavnostih zaposlenih:

- 4 % delavcev z višjo in visoko izobrazbo
- 5,2 % tehnikov
- 3,4 % delovodij
- 55,8 % poklicnih delavcev širokih profilov
- 17 % priučenih delavcev ozkih profilov
- 14,6 % neusposobljenih delavcev

Pri istih anketnih podatkih je izračunano, da zaposluje TOZD gradbeništva in sorodnih dejavnosti (brez montažerske dejavnosti):

- 77,5 % delavcev gradbenih profilov
- 7,55 % delavcev blagovnega prometa
- 5,47 % delavcev kovinarsko predelovalne industrije
- 4,16 % delavcev prometa in zvez
- 1,55 % delavcev lesarstva
- 1,14 % delavcev elektro stroke
- 3,08 % delavcev drugih strok

Programska zasnova usmerjenega izobraževanja v gradbeništvu

Izobraževalna skupnost gradbeništva Slovenije in njena komisija za usmerjeno izobraževanje sta že v začetku leta 1978 začeli pripravljati osnutek vertikalne zgradbe vzgojno-izobraževalnih programov. Jeseni istega leta je bil dan osnutek v široko javno razpravo, zlasti v delovnih organizacijah uporabnikov kadrov. Njihovi predstavniki so se zbrali na območnih posvetih Biroja za gradbeništvo Slovenije. Komisija je predloge in mnenja, povedana v teh razpravah, upoštevala v predlogu, programov, ki ga je aprila 1979 potrdila skupščina izobraževalne skupnosti za gradbeništvo. Nekatere dodatne predloge in zahteve uporabnikov je skupščina sprejela lanske jeseni. V zadnjem času je bila vertikalna zgradba poklicev še dopolnjena in usklajena s predlogom zakona o usmerjenem izobraževanju ter predložena skupščini Izobraževalne skupnosti gradbeništva Slovenije v potrditev. Zaradi poenotenja izrazja bomo pripravljeni dokument odslej imenovali programska sestava usmerjenega izobraževanja v gradbeništvu.

Gradbeništvo Slovenije predvideva v srednjem izobraževanju tri tipe vzgojno-izobraževalnih programov: — program srednjega izobraževanja, — skrajšan program srednjega izobraževanja, — in nadaljevalni program srednjega izobraževanja.

Učenci bodo lahko izbirali med vzgojno-izobraževalnim programom srednjega izobraževanja naslednjih usmeritev: — gradnje, — zaključna dejavnost, — gradbena mehanizacija, geodezija, industrija gradbenega materiala in dimnikarstvo.

Usmeritev gradnje obsega enoten temeljni vzgojno-izobraževalni program in izbirne dele vzgojno-izobraževalnih programov za tele smeri in poklice: obdelovanje kamna s poklici: obdelovalec kamna in kamnosek; gradbeništvo s poklici: gradbenec (dosedanji zidar, tesar, železokrivec, hidrotehnični delavec), cementinar in gradbeni tehnični risar; polaganje keramike in pe-

čarstvo s poklici: polagalec keramike, pečar; izolaterstvo, ki izobražuje za poklic izolater ter operativna, tehnološko-razvojna in prostorsko planerska smer, ki izobražuje za poklic gradbenega tehnika.

Usmeritev zaključna dejavnost obsega tri vzgojno-izobraževalne programe, ki zaradi različnosti in specifikacije predstavljajo tudi smer in poklic: slikopleskar, stavbni steklar, in polagalec podov.

V usmeritvi gradbena mehanizacija je vzgojno-izobraževalni program za strojnika gradbene mehanizacije, po katerem se izobražujejo strojniki gradbenih strojev za zemeljska dela, žerjavov, betonaren itd.

V usmeritvi industrija gradbenega materiala je vzgojno-izobraževalni program za opekarstvo, po katerem se izobražujejo za poklic opekarja. Pri tej usmeritvi je treba resno razmisliti, ali je smotno, da izobražujemo samo en poklic, ki še zdaleč ne zadošča potrebam industrije gradbenega materiala in če je v njem res toliko posebnosti, da je tako izobraževanje utemeljeno.

Usmeritev geodezija obsega vzgojno-izobraževalni program za geode, ki se deli v smeri: geodetski operater, geodetski tehniški risar in geometer.

Posamezna smer predstavlja hkrati tudi poklic z enakim imenom.

V usmeritvi dimnikarstvo je izoblikovan vzgojno-izobraževalni program za dimnikarja, ki izobražuje poklic dimnikar. Tudi ob oblikovanju tega vzgojno-izobraževalnega programa se pojavlja pomislek, da bi kazalo usposabljanje dimnikarjev povezati s sorodnimi poklici zunaj gradbeništva.

Skrajšane vzgojno-izobraževalne programe srednjega izobraževanja predvidevamo v usmeritvah: gradnje, zaključna dejavnost in gradbena mehanizacija.

V usmeritvi gradnje je načrtovan vzgojno-izobraževalni program za gradbenca s smeri: izdelovanje opažev, zidanje in ometavanje, krivljenje armature, betoniranje, hidrotehnična dela, asfaltiranje.

Vsaka smer izobražuje poseben poklic, in sicer: tesarja opažev, zidarja za zidanje in ometavanje, krivilca armature, betonerja, hidrotehničnega delavca in asfalterja.

V zaključno dejavnost je uvrščen vzgojno-izobraževalni program, po katerem se izobražujejo slikopleskarski delavci.

V usmeritvi gradbena mehanizacija je uvrščen vzgojno-izobraževalni program, ki izobražuje strojnika lahke gradbene mehanizacije.

Nadaljevalni programi so predvideni po vsaki stopnji izobraževanja. Ti omogočajo, da se delavec lahko izobražuje na naslednjih izobrazbenih stopnjah v programski zgradbi tudi potem, ko je že zaposlen. Menimo, da je tak način pridobivanja višje strokovne izobrazbe zelo primeren, saj omogoča povezovanje praktičnih izkušenj s teoretičnimi spoznanji. Programe usmerjenega izobraževanja smo vedno načrtovali po načelu, da je na vsaki stopnji omogočeno nadaljnje izobraževanje vsaj v eni smeri. V sestavi prilagojenih vzgojno-izobraževalnih programov pa bo treba upoštevati poprejšnje znanje in pridobljene praktične izkušnje ter dodati le znanje s tistih področij, ki ji ga pri delu ni bilo mogoče pridobiti.

Kot poseben primer navajam nadaljevalni program za delovodjo, inštruktorja praktičnega pouka in gradbenega minerja. Po programu za delovodjo se lahko izobražuje tisti, ki je uspešno končal izobraževanje po programu za gradbenca, obdelovalca kamna, polagalca keramike in pečarja, izolaterja, slikopleskarja, stavbnega steklarja, polagalca podov in dimnikarja. Imeti mora pet let delovnih izkušenj pri opravljanju del in nato svojem poklicu, od tega dve leti kot vodja skupine. Pogoji je ustrezna delavčeva psihofizična sposobnost in to, da je kandida delovnem razmerju. Slušaatelj se izobražuje po nadaljevalnem programu, postane delovodja, ustrezne smeri (npr. iz gradbeni gradbeni delovodja, iz slikopleskarja slikopleskarski delovodja ipd.).

Podobno je oblikovan program za inštruktorja praktičnega pouka. Kandidat za ta poklic mora imeti prav tako poprejšnjo izobrazbo, kot je potrebna za delovodjo, pet let delovnih izkušenj, sposobnost za delo z materialom, ustrezne psihofizične sposobnosti, lastnosti in biti v delovnem razmerju.

Za gradbenega minerja lahko usposobi po nadaljevalnem programu strojnik gradbene mehanizacije ali gradbenec. Delovna praksa je potrebna, po tega pa mora biti kandidat psihofizično sposoben za to delo in v delovnem razmerju.

Omeniti je treba še nadgradnje skrajšanih programov srednjega izobraževanja. Le je zamišljeno v skladu s predlogom zakona o usmerjenem izobraževanju tako, da bo tudi oblikovani program, ki bo vključeval manjkajoči del skupnega vzgojno-izobrazbenih osnov tisti strokovni del vzgojno-izobraževalnega programa, ki še ni bil zajet v skrajšanem programu in si ga ni bilo mogoče pridobiti praktičnim delom. Vertikalna povezanost programov pa enaka kot v srednjem izobraževanju.

Nadaljnje izobraževanje strojnika gradbene mehanizacije je predvideno v kovinski predelovalni dejavnosti.

Na višji ali visoki šoli lahko nadaljujejo šolanje vsi delavci, ki so končali izobraževanje v vzgojno-izobraževalnem programu srednjega izobraževanja za gradbenega tehnika, geodetskega tehnika in delovodjo, opraviti pa morajo nadaljevalni izpit.

Na višji in visoki stopnji so načrtovane tri usmeritve: arhitektura, gradnja, geodezija.

V arhitekturi je na višji stopnji en vzgojno-izobraževalni program, in sicer za inženirja arhitekture s smerjo operativna. Tudi na visoki stopnji je vzgojno-izobraževalni program s smeri: operativna, splošna, urbanizem in oblikovanje.

Na vseh teh smereh se usposobijo študenti za poklic diplomiranega inženirja arhitekture iz navedenih smeri. Načrtovani sta še vzgojno-izobraževalni programi za magistra arhitektonskih znanosti in doktorja arhitektonskih znanosti z enakimi smermi kot na visoki stopnji.

Pogoji za vključitev v vzgojno-izobraževalni program inženir arhitekture sta vzgojno-izobraževalna programa za gradbenega tehnika in oblikovalca. Pogoji za vključitev v vzgojno-izobraževalni program dipl. inženirja so vzgojno-izobraževalni programi za gradbenega tehnika, oblikovalca, družboslovno jezikovno usmeritev in inženirje tekture operativne smeri.

Izobraževanje je mogoče nadaljevati po vzgojno-izobraževalnem programu za magistra doktorja arhitektonskih znanosti.

V gradnjah je na višji stopnji predviden en vzgojno-izobraževalni program za inženirja gradbeništva s komunalno in operativno smerjo ter z nazivom inženir inženir gradbeništva ustrezne smeri.

Na visoki stopnji se bodo študenti izobraževali po vzgojno-izobraževalnem programu diplomiranega inženirja gradbeništva s smermi: operativna

Sestava in izobraževanje gradbenih delavcev

VPIS NOVINCEV V GRADBENE ŠOLE V ŠOLSKEM LETU 1979/80

V gradbene šole se je v tem šolskem letu (za primerjavo navajamo še število objavljenih štipendij ali potreb) vpisalo naslednje število novincev:

Poklici	Sprejeto število novincev	Objavljene štipendije ali potrebe
— arhitekti (II. stopnja)	89	37
— geodeti (I. in II. stopnja)	86	35
— gradbeniki (I. in II. stopnja)	532	250
— gradbeni tehniki	704	324
— geodetski tehniki	80	21
— zidarji	504	911
— tesarji	404	769
— železokrivci	162	220
— slikopleskarji	167	165
— strojniki gradbene mehanizacije	109	86
— izolaterji	36	28
— pečarji	25	32
— dimnikarji	24	55

ŠTUDENTI IN UČENCI V ŠOLSKEM LETU 1979/80

	Redni	Ob delu
— visokošolski programi gradbeništva in geodezije	1191	230
— visokošolski programi arhitekture	265	7
— programi za gradbene in geodetske tehnike ter gradbene delovodje	2589	551
— programi gradbenih poklicnih šol	3579	25
Skupaj vse šole	7624	813
Domovi za učence	3427	

Skupaj v vseh vzgojno-izobraževalnih organizacijah	11.864
---	---------------

10 let

Izobraževalne
skupnosti
gradbeništva
Slovenije

Gradbeništvo na pragu usmerjenega izobraževanja

komunalna, hidrotehnična, konstrukcijska, prometna in tehnološko-organizacijska.

Na teh smereh si pridobe študenti poklic diplomiranega inženirja gradbeništva z navedenimi smermi. Načrtovana sta še vzgojno-izobraževalna programa za magistra gradbeniških znanosti in doktorja gradbeniških znanosti v vseh smereh, ki so predvidene v programu diplomiranega inženirja gradbeništva.

Po vzgojno-izobraževalnem programu inženirja gradbeništva se lahko izobražuje tisti, ki je uspešno končal vzgojno-izobraževalni program gradbenega tehnika. Za vključitev v vzgojno-izobraževalni program dipl. inženirja gradbeništva je treba absolvirati vzgojno-izobraževalni program inženirja gradbeništva ustrezne smeri. Diplomanti se lahko nadalje izobražujejo po vzgojno-izobraževalnih programih za magistra in doktorja gradbeniških znanosti ustreznih smeri.

V usmeritvi geodezija je na višji stopnji predviden vzgojno-izobraževalni program za inženirja geodezije s smerema geodezija in kataster ter nazivom poklica inženir geodezije ustreznih smeri.

Na visoki stopnji je tudi en vzgojno-izobraževalni program za diplomiranega inženirja geodezije s smermi: tehnično razvoja, tehnološka, prostorsko-planerska in operativna.

Na vseh teh smereh si študenti pridobe poklic diplomiranega inženirja geodezije po smerih. Načrtovan je tudi vzgojno-izobraževalni program za magistra geodetskih znanosti v smereh: višja geodezija, operativna geodezija, prostorsko planerska geodezija, fotogrametrija in kartografija, ter vzgojno-izobraževalni program za doktorja geodetskih znanosti.

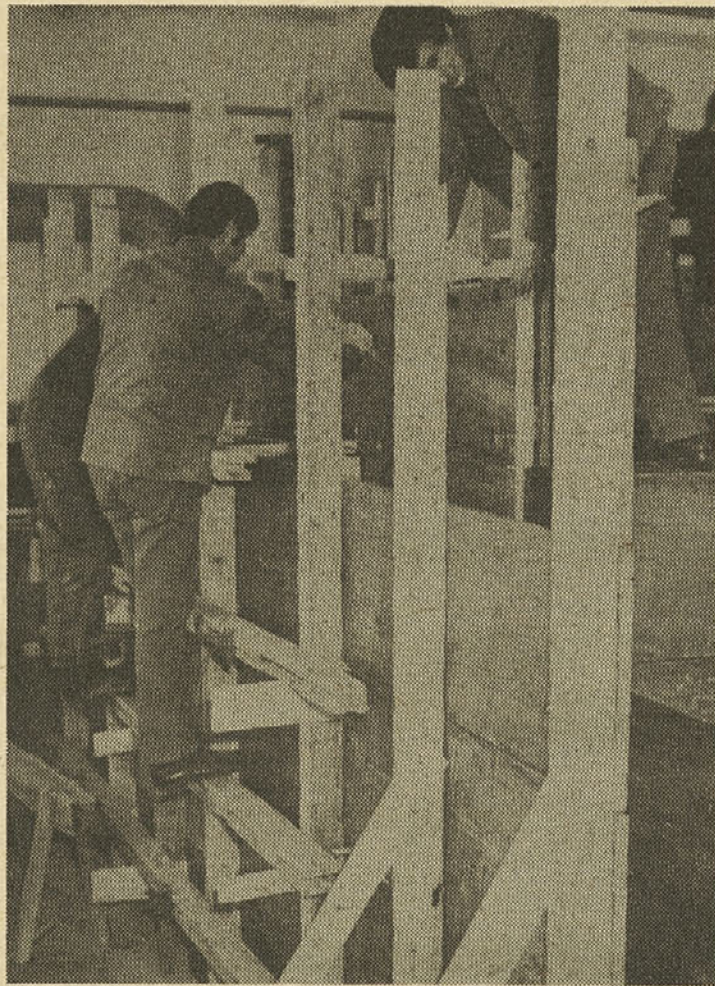
Po vzgojno-izobraževalnem programu za inženirja geodezije

se izobražuje lahko le tisti, ki j končal izobraževanje po vzgojno-izobraževalnem programu za geometra ali vzgojno-izobraževalnem programu dipl. inženirja operativne smeri. Poprejšnji program za magistra geodetskih znanosti je končan program za dipl. inženirja geodezije. Tisti, ki si želi pridobiti naziv doktorja geodetskih znanosti pa mora prej končati izobraževanje po programu magister geodetskih znanosti ali zadostiti drugim z zakonom določenim pogojem. Ta zadnji pogoj velja tudi v usmeritvah arhitektura in gradnje.

V sistemu vertikalne prehodnosti je predviden nadaljevalni izpit, zato da se bodo izobraževali po zahtevnejšem vzgojno-izobraževalnem programu le najsposobnejši. Zavzemamo se tudi za uveljavitev strokovnega izpita po končanem izobraževanju in določeni delovni praksi na vseh stopnjah izobraževanja. Strokovni izpit naj bi potrdil kandidaturu usposobljenosti za delo, hkrati pa pripomogel k nenehni izmenjavi mnenj med izvajalci vzgojno-izobraževalnega programa in uporabniki kadrov. V komisiji za strokovne izpite naj bi sodelovali predstavniki šol in uporabnikov, ki naj bi nenehno skrbeli za prilagajanje vzgojno-izobraževalnih programov potrebam združenega dela.

S tako sestavo programov usmerjenega izobraževanja želimo zagotoviti vsakomur ustrezno stopnjo strokovne usposobljenosti glede na njegove zmožnosti pa tudi čim hitrejši vključevanje mladine v delo. Z izobraževanjem ob delu in iz dela, ki naj postane vedno pogostejši obliki pridobivanja strokovne izobrazbe, bo zagotovljena izraba vseh človekovih zmogljivosti in nenehno dopolnjevanje teorije s praktičnimi spoznanji.

Priredil:
inž. PETER OREHAR

Inštruktorji praktičnega dela pripravljani

Znano je, da predlog zakona o usmerjenem izobraževanju opredeljuje usmerjeno izobraževanje kot skupno dejavnost delavcev vzgojno-izobraževalnih in drugih organizacij združenega dela. Povedano drugače: TOZD uporabnikov bodo morale prevzeti določene obveznosti pri končnem izobraževanju kadrov. Že od devetega leta dalje — prvega leta usmerjenega izobraževanja — bodo TOZD uporabniki morale poskrbeti za organiziranje in izvedbo proizvodno-tehničnega pouka in delovne prakse. Pri nalogi je seveda predvideno, da bodo sodelovali tudi izvajalci, tj. temeljne organizacije združenega dela. Jasno je, da te naloge ne bomo mogli izpeljati brez ustreznih kadrov — inštruktorjev praktičnega dela, ki so uposobljeni za pedagoško-andragoške naloge.

Pri usposabljanju in izobraževanju inštruktorjev imamo v gradbeništvu že dobre izkušnje. Ob prehodu v usmerjeno izobraževanje pa je najpomembnejše prav to, da imamo 610 pedagoško-andragoško usposobljenih inštruktorjev.

Prve inštruktorje smo začeli usposabljaliti že pred devetnajstimi leti. Po podatkih zveznega centra za izobraževanje gradbenih inštruktorjev v Ljubljani je bilo v tem obdobju usposobljenih:

	inštruktorjev
— od 1961 do 1965	274
— od 1966 do 1970	108
— od 1971 do 1975	137
— od 1976 do 1979	173
Skupaj	692

Ker je bilo v letih 1961—1965 usposobljenih približno 30% inštruktorjev za druge republike, ugotavljamo, da imajo TOZD gradbeništva zdaj 610 usposobljenih inštruktorjev praktičnega dela.

Koliko inštruktorjev se zdaj ukvarja z vzgojno-izobraževalnimi nalogami, ni znano, vemo pa, da so sposobni opravljati tudi delovodske naloge. Kot delovodje so zaposleni tudi v TOZD.

In kakšen je izobraževalni program? Prvotno je obsegal 335 pedagoških ur, od katerih je bilo kar 200 ur namenjenih metodam poučevanja in praktičnim vajam. Leta 1967 je bil program na škodo praktičnih vaj okrnjen na 210 pedagoških ur, kar pa ni veliko škodovalo kakovosti. Leta 1974 je bil učni program usklajen s tovrstnimi predpisi. Zdaj obsega predmetnik:

— osnove pedagogike	21 ur
— osnove andragogike	21 ur
— osnove psihologije	36 ur
— osnove didaktike	21 ur
— programiranje izobraževanja	16 ur
— organizacija izobraževanja	14 ur
— metodika poučevanja dela	70 ur
— samoupravljanje in marksizem	24 ur
— varstvo pri delu	5 ur
— študij dela in gibov	6 ur
Skupaj	234 ur

Inštruktorji opravljajo od leta 1974 izpit pred skupno komisijo izvajalca programa in Zavoda SRS za šolstvo. Kandidati dobijo ustrezno potrdilo.

Oglejmo si še podatke iz leta 1975, ki govorijo, kakšno poprejšnjo izobrazbo so imeli inštruktorji: 56% inštruktorjev je imelo izobrazbo za poklic širokega profila in najmanj 5 let delovnih izkušenj, 30% jih je imelo poklic širokega profila in interno priznano visoko kvalifikacijo, 14% pa poklic profila tehnik — delovodja s poprejšnjim poklicem širokega profila. Gradbeništvo ima v svojem razvidu poklicev v prihodnjem usmerjenem izobraževanju predviden v IV. kategoriji poklic inštruktor praktičnega dela. Ta poklic si bo lahko pridobil po posebnem programu kandidat, ki je usposobljen za enega od poklicev IV. kategorije in ima 5 let delovnih izkušenj.

Vse to pove, da TOZD gradbeništva že imajo delavce, ki bodo sposobni prevzeti naloge, opisane v uvodu. Treba pa se bo primerno organizirati ter usposobljene inštruktorje spodbuditi za opravljanje nalog, ki so jim namenjene.

FRANC VALANT

Ivan Ambrož — prvi Kavčičev nagrajenec

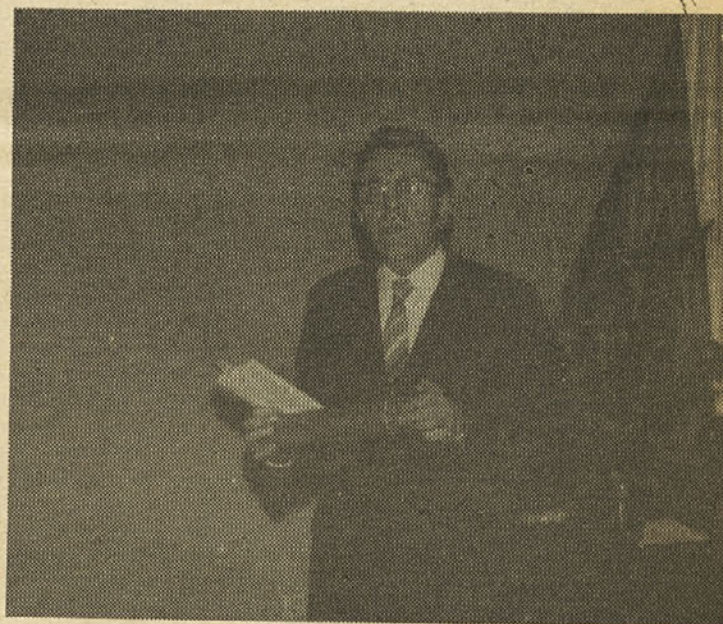
Skupščina Izobraževalne skupnosti gradbeništva je 19. decembra lani podelila Kavčičevo nagrado za leto 1979 IVANU AMBROŽU, predstojniku Poklicne gradbene šole v Gradbenem šolskem centru Borisa Kraigherja v Mariboru, znanem strokovnjaku, pedagogu in družbenemu delavcu.

Ivan Ambrož se je rodil 29. avgusta 1919 v Seniku pri Ormožu. Po vojni, ki ga je kot sezonskega delavca zatekla v okupirani Štajerski, je najprej končal delovodsko šolo v Mariboru, nato pa ob delu leta 1951 končal gradbeni tehnikum.

Isto leto je opravil tudi strokovni izpit in si 1956. leta pridobil pooblastilo za izvajanje gradbenih del. Od leta 1946 je delal

učnih načrtov, posebno pa s pomankanjem učiteljev ter z velikim dotokom učencev iz drugih republik; tem je ne samo pomagal, da so se vživeli v novo okolje, temveč jim je kot mentor nadomestil tudi starše.

Kot predstojnik je bil zaradi velikih kadrovskih težav tudi vršilec dolžnosti predstojnika delavnic. Zavzeto je uvajal izobraževanje ob delu — kot pedagog z izrazitim čutom za povezovanje teorije s prakso, šole z gospodarstvom. Stiki med šolo in delovnimi organizacijami, za katere vzgaja kader, so zgledni. Sodeloval je pri ustanovitvi in organizaciji šole za poklic dimnikarja, pri izdelavi profila in učnih načrtov za poklic železokrivca in gradbenega delovodja. Posebno po-

pri GIP Gradis in nato v nanovo ustanovljenem podjetju Tehnogradnje do leta 1964, ko se je zaposlil v Gradbenem šolskem centru Maribor. Tu je bil leto kasneje imenovan za predstojnika Poklicne gradbene šole in to je še zdaj. Več kot deset let je bil tajnik Društva gradbenih inženirjev in tehnikov in dejaven odbornik planinskega društva Maribor Matica. Za požrtvovalno delo je prejel srebrni častni znak Planinske zveze Slovenije. Sodeloval je v mnogih akcijah, pri vodenju obnovitvenih del ob potresu v Posočju, pri akciji Kozjak 1979 itn.

V svojem petnajstletnem delu na Gradbenem šolskem centru se je moral že takoj na začetku spoprijeti z značilnimi težavami pedagoških delavcev, kot so pomankanje učbenikov, učil,

memben pa je njegov prispevek k organizaciji oddelka gradbene delovodske šole v Celju.

Je med prvimi pionirji dela v Interesni skupnosti za gradbeništvo SRS, kjer je že v obdobju pred ustanovitvijo Izobraževalne skupnosti gradbeništva Slovenije od leta 1970 zavzeto sodeloval in vplival na oblikovanje enotnega izobraževalnega sistema od poklicnega delavca do inženirja.

Vse to pove, da je Ivan Ambrož izreden pedagog, požrtvovalen mentor svojim učencem in sodelavcem, vesten družbenopolitični delavec, predvsem pa izreden človek. To pa so lastnosti, ki jih je naša izobraževalna skupnost zapisala v pravilniku za podeljevanje Kavčičevih nagrad kot pogoj za pridobitev nagrade.

Iskreno čestitamo!
dr. DARINKA BATTELINO

Razpis Kavčičevih nagrad in priznanj

Odbor za podeljevanje Kavčičevih nagrad in priznanj razpisuje po pravilniku, ki ga je sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti gradbeništva Slovenije, tri Kavčičeve nagrade in petnajst priznanj v letu 1980. Nagrade in priznanja bodo podeljena za izredne uspehe za napredek vzgoje in izobraževanja, za uveljavljanje socialističnega samoupravljanja in ustvarjalnih sil človeka in družbe pri delu v vzgojno-izobraževalnih organizacijah in drugih organizacijah združenega dela na vseh področjih izobraževanja in usposabljanja kadrov za gradbeništvo.

Razpis Kavčičevih nagrad in priznanj s podrobnimi informacijami je objavljen v Delu dne 23. 2. 1980 na drugi strani. Predloge je treba poslati do 31. marca 1980 na naslov: Izobraževalna skupnost gradbeništva Slovenije, Ljubljana, Titova cesta 98, pp 32.

Kje bodo gradbene šole

Ko govorimo o oblikovanju nove mreže vzgojno-izobraževalnih organizacij v gradbeništvu, mislimo predvsem na usklajenost potreb po kadrih v združenem delu. Načrtovanje kadrovskih in izobraževalnih potreb se začne v TOZD in je tudi vez med združenim delom, uporabniki in vzgojno-izobraževalnimi organizacijami kot izvajalci izobraževalnih storitev. Če pristojimo k temu še srednje in dolgoročno načrtovanje kadrov, sedanje stanje v gradbeništvu, demografska gibanja in zmogljivost delovnih in vzgojno-izobraževalnih organizacij, lahko takoj ugotovimo, kako pomembna je mreža izobraževalnih organizacij v usmerjenem izobraževanju.

Komisija za mrežo središč usmerjenega izobraževanja gradbenih kadrov v Sloveniji je že leta 1977 pripravila prvi osnutek predloga središč usmerjenega izobraževanja in ga je v dveh letih skupno z vzgojno-izobraževalnimi organizacijami usklajevala in dopolnjevala ter ga letos predlagala Izobraževalni skupnosti gradbeništva v potrditev. Predlagana mreža vzgojno-izobraževalnih organizacij zagotavlja možnost nadaljnjega šolanja vsem učencem, ki končujejo osnovno šolanje v SR Sloveniji pa tudi že zaposlenim delavcem, ki si želijo dopolniti ali izpopolniti svojo izobrazbo. Tako smo že v pripravi na usmerjeno izobraževanje povezovali združeno delo z vzgojno-izobraževalnimi organizacijami.

Mrežo gradbenih šol v Sloveniji smo lokacijsko opredelili na pet izobraževalnih središč, ki ob pravilni razporeditvi profilov po posameznih šolah lahko zadostijo potrebam slovenskega

gradbeništva in vsega gospodarstva.

Temelj za oblikovanje so zdajšnje šole in oddelki s svojimi kadri in materialnimi možnostmi. Navedena središča so razporejena po celotnem območju Slovenije tako, kot je osredinjeno gradbeništvo. Izjema je le Ajdovščina, kjer naj bi bile šole za obalno, kraško-tolminsko in notranjsko območje (gradbeništvo širšega območja).

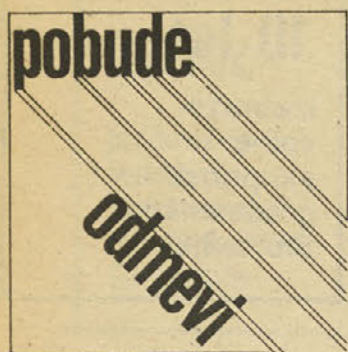
Za visokošolsko izobraževanje sta predvideni v Sloveniji dve središči in tudi dve, ki bosta imeli še zunanje oddelke, če bo potrebno, bosta zadostili vsem potrebam v naši republiki.

V prihodnosti naj bi se povečalo visoko in srednje šolstvo v Mariboru in Ljubljani v skupno središče usmerjenega izobraževanja.

Da bi šolanje približali kandidatom in da bi TOZD na posameznih območjih imele dovolj mladine in delavcev, smo v Murski Soboti sporazumno z občinskimi organi in vzgojno-izobraževalno organizacijo odprli zunanji oddelke za potrebe gradbeništva. Tako bo izobraževalno središče v Mariboru zadostilo potrebam Pomurja in Koroške, celjsko potrebam Savinjske in Saleške doline, ljubljansko potrebam dela Dolenjske in Gorenjske, ajdovsko središče potrebam obalno-kraško-tolminskega in notranjskega območja ter središče v Novem mestu potrebam preostalega dela Dolenjske.

V vseh naštetih središčih je zagotovljeno uspešno in kakovostno vzgojno-izobraževalno delo.

LOJZE CEPUŠ

Še o otrocih z motnjami v enotni osnovni šoli

Osnovna šola v SR Sloveniji je že zdaj prevzela skrb za vzgojo in izobraževanje mnogih otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. To niso le duševno prizadeti otroci. V skupino otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju spadajo po pravilniku o razvrščanju in razvidu otrok, mladostnikov in mlajših polnoletnih oseb z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (Uradni list SR Slovenije, št. 18, 1977) tudi otroci s slušnimi in govornimi motnjami, slepi in slabovidni otroci, otroci z drugimi telesnimi (telesna invalidnost) motnjami ter vedenjsko in osebnostno moteni otroci. Zlasti otroci s slušnimi in govornimi

motnjami, slabovidni otroci, telesno invalidni otroci ter vedenjsko in osebnostno moteni otroci se pogosto vključujejo v osnovne šole, kjer se delo specialnih pedagogov tesno povezuje z delom osnovne šole (logopedi, mobilni tiflopedagogi in drugi). Torej pri teh otrocih lahko govorimo že tudi pri nas o dokaj uspešni integraciji v osnovni šoli, čeprav bo potrebno še boljše sodelovanje učiteljev osnovne šole, specialnih pedagogov, defektologov in tudi drugih strokovnjakov. Nekoliko drugače pa je pri duševno prizadetih otrocih.

»V SR Sloveniji je bilo v zadnjih treh letih razvrščenih:

lažje umsko manj razvitih otrok otrok na meji normalnih sposobnosti

1976	1977	1978
562	624	543
723	713	588

Kmalu bo minilo deset let, odkar smo se dogovorili, da se otroci na meji normalnih umskih sposobnosti le izjemoma razvrstijo. Iz zgoraj navedenih podatkov pa vidimo, da še vedno razvrščamo več mejnih kot lažje duševno prizadetih otrok. (Podatki predstavljene na skupščini Društva defektologov Slovenije, 8. 12. 1979.)

Pred spremembo pravilnika o razvrščanju (Uradni list SR Slovenije št. 8, 1974 in št. 18, 1977) so se otroci na meji normalnih duševnih sposobnosti praviloma šolali v posebnih osnovnih šolah. Ob prehodu teh otrok v osnovne šole specialni pedagogi, defektologi niso za osnovnošolske učitelje pripravili nobenih navodil, nobenih napisanih metodičnih priporočil, ki bi olajšala učitelju v osnovni šoli delo s temi otroci. Osnovna šola se je morala s tem problemom strokovno sama spoprijeti, skrbno metodično delo in spreminjanje stališč številnih učiteljev, ki vedno bolj sprejemajo usmerjanje učencev namesto selekcije se izraža v nenehnem zmanjševanju osipa. V takih šolskih razmerah je olajšan tudi položaj učencev, ki so na meji normalnih sposobnosti.

To, da v specialni pedagogiki, defektologiji nimamo ne metodičnih ne didaktičnih ne drugih strokovnih knjig in priročnikov v slovenskem jeziku in da imamo v katalogu učbenikov, delovnih zvezkov in priročnikov za šolsko leto 1979-80 za lažje umsko manj razvite otroke le predvaje za pisanje, štiri berila in dva delovna zvezka Učimo se računati, kaže, da smo strokovno še zelo malo naredili. Res lahko govorimo o izredni družbeni skrbi za otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, prav tako o uspešnem delu šol s prilagojenim programom, dolžnosti specialne pedagogike pa so mnogo širše.

Če gledamo z vidika iskanja vzgojno-izobraževalnih možnosti za vsakega otroka z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, lahko vidimo, da večina otrok z razvojnimi motnjami v predšolskem obdobju ni deležna načrtne družbeno organizirane predšolske vzgoje.

Osnovne šole s prilagojenim programom in zavodi niso dovolj povezani z osnovno šolo (izolirane šole in zavodi), kar zavira otrokov razvoj. Otroci z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, ki ostajajo v osnovnih šolah, ne dobijo dovolj vzgojno-izobraževalne pomoči. Tudi izobraževanje, vzgoja, usposabljanje učencev z motnjami v telesnem in duševnem razvoju po osnovni šoli je slabo razvito, zato se večina prizadetih otrok (izjema so zmerno in težje umsko manj razviti, ki se vključujejo v dobro organizirane delavnice pod posebnimi pogoji) mora vključevati v redne vzgojno-izobraževalne organizacije ali se zaposliti.

(Foto: M. Novšak)

ževanja ter povezava z usmerjenim izobraževanjem

— Ekonomski vidiki in integracija

— Sociološki vidiki in socialna integracija

— Mentalnohigijski vidiki pri integraciji

— Pravni vidiki (zakon o osnovni šoli, zakon o usmerjenem izobraževanju, pravilniki)

— Organizacijske in didaktične možnosti vzgoje in izobraževanja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju

— Vzgojno-izobraževalni proces in notranja diferenciacija

— Kadrovske možnosti

— Pogoji za integracijo.

Posvet je obsegal vsebinsko teoretično razlagljanje in pripravo na raziskovanje in ne rezultatov raziskovalne naloge Vzgoja in izobraževanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Spremembe v vzgoji in izobraževanju se velikokrat lotevamo brez poprejšnjih raziskovanj.

Zato je raziskovalna pot k iskanju in razčiščevanju možnosti za integrativne oblike vzgoje in izobraževanja otrok z motnjami resnično napredek v reformnih prizadevanjih. Raziskovalno delo tudi ni nikoli namenjeno rušenju kakšnega sistema, temveč pot k širšemu teoretičnemu in aplikativnemu delu.

Glede na celostno zasnovano in interdisciplinarno obravnavanje problema vzgoje in izobraževanja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, pričakujemo, da bo raziskava na teoretični ravni osvetlila problem otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju in podala smernice, ki bi bile uporabne v nadaljnji preobrazbi vzgoje in izobraževanja teh otrok. Smoter raziskave pa je, da bi v dinamiki interakcij razkrila možnosti, ki so dostopne družbeni in strokovni ravni vzgoje in izobraževanja v osnovni šoli.

ANGELCA ŽEROVNIK

Izkušnje in misel iz šolske prakse

Na Osnovni šoli s prilagojenim programom Helena Puhar v Kranju smo že dlje časa zlasti učitelji nižjih razredov čutili, da moramo svoje delo in učence predstaviti učiteljem redne osnovne šole. Zdelo se nam je, da smo premalo povezani in da učitelji osnovne šole premalo poznajo naše otroke in naše delo z duševno prizadetimi. Zato smo v dogovoru s pedagoško svetovalko iz organizacijske enote Zavoda SRS za šolstvo v Kranju povabili učitelje osnovne šole in jim prikazali naše delo, pripravili praktični nastop iz slovenskega jezika in organiziranega prostega časa v celodnevni osnovni šoli ter predavanje o govornih motnjah s praktičnimi vajami.

Učnega nastopa in predstavitve naše šole se je udeležilo 27 učiteljev. Navdušenje je bilo veliko. Ob koncu smo jih zaprosili, da odgovorijo na nekatera vprašanja. Odgovori, ki so jih dali v anketi, potrjujejo potrebnost in koristnost našega dela v šolah s prilagojenim programom in nas spodbujajo.

Večina anketiranih je bila zadovoljna s povabilom in meni, da je skrajni čas, da začnemo tesneje sodelovati. Večina jih ugotavlja, da je za duševno prizade-

tega otroka bolje, če se vzgaja in izobražuje v šoli s prilagojenim programom, kjer poteka pouk v skladu z njegovimi zmogljivostmi. Anketirani učitelji menijo, da bi bila tudi njim potrebna strokovna pomoč in svetovanje s področja specialne pedagogike; tudi praktičnih nastopov v šoli s prilagojenim programom si še želijo, da bi bili tudi sami bolj usposobljeni za vzgojno delo.

Strokovno povezovanje med učitelji osnovne šole in učitelji šol s prilagojenim programom je torej koristno in omogoča vsem učiteljem, da vsaj v grobem spoznajo problematiko duševno prizadetih. Tako bomo lažje vključevali prizadete otroke v skupne dejavnosti, na primer, v dramske in lutkovne krožke, v nastopanje v krajevnih skupnostih ali drugih šolah, v tekmovalne v šolskih športnih društvih ter v družbeno življenje v krajevnih skupnostih.

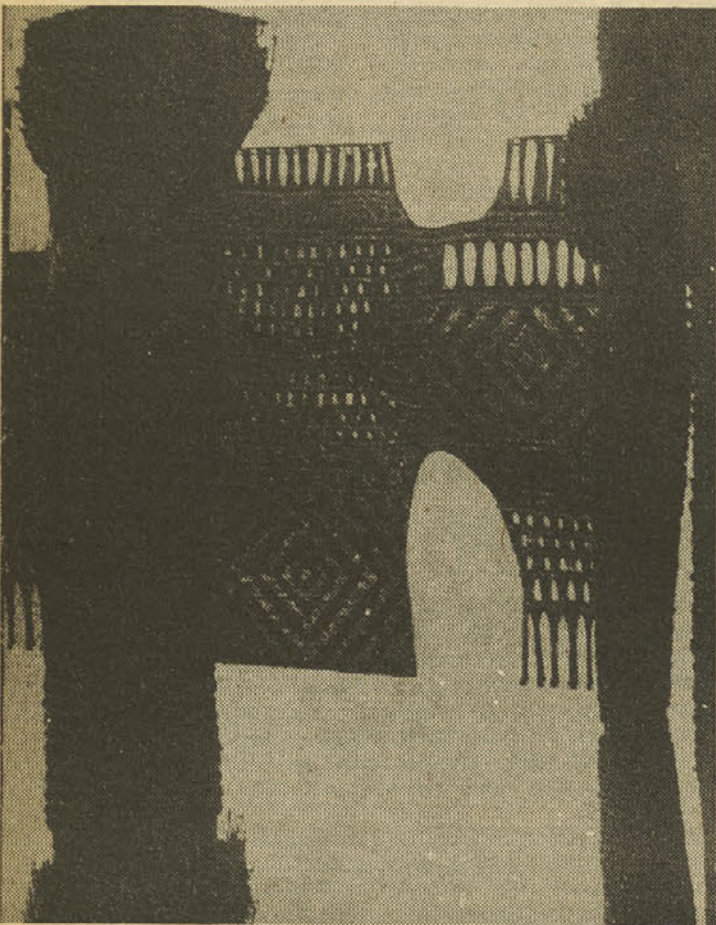
Pri razmišljanju o integraciji bo verjetno bolj razmisлити o tem, kako bomo otroke čim bolj uspešno vključevali v socialno okolje, kot pa da jih želimo na silo vključevati med druge otroke samo zato, da bo zadovoljena besedi »integracija«.

SILVA LEBAR

POUK ŽIVEGA TUJEGA JEZIKA — BOLJ ZGODAJ

Živi tuji jeziki se pri pouku vse bolj uveljavljajo. Dopolnilo avstrijskega zakona o šolstvu vsebuje tudi zahtevo, da je treba pouk teh tujih jezikov uvesti že v tretji in četrti razred osnovne

šole. Eksperimentalne raziskave na tem področju so bile zelo uspešne. Zdaj poučujejo sodobne tuje jezike 212 tisoč učencev, starih od osem do deset let, kar pomeni skoraj tri četrtnine vseh otrok te starosti. Večina se jih uči angleščino, nekatere šole na Dunaju in v severni Avstriji pa so uvedle francoščino.

Usmerjeno izobraževanje — to niso samo šole

Jugoslovanski andragogi so se ob koncu lanskega leta zbrali na tradicionalnem strokovnem srečanju — ob andragoških temah, ki jih pripravljata Zveza andragoških društev Jugoslavije in Andragoški center v Zagrebu, izdajatelj revije Andragogija. Strokovno posvetovanje je bilo namenjeno izobraževanju delavcev v OZD v reformi izobraževanja in vzgoje. Stališča, ki so jih jugoslovanski andragogi sprejeli na kraju, objavlja zadnja številka Andragogije. Ugotovitve, stališča in predlogi so zanimivi tudi za nas, vsaj za premislek o izkušnjah drugih republik in pokrajin, ki so v reformi pred nami. Tako se lahko pravočasno izognemo pomanjkljivosti, na katere nismo dovolj pozorni.

Andragoškega posvetovanja se je udeležilo 80 andragoških delavcev iz vseh republik in pokrajin. Med poročevalci so bili predvsem univerzitetni profesorji iz Ljubljane, Zagreba, Beograda in Skopja. Andragogika je na večini naših univerz dobila domovinsko pravico, zato se visoke šole uveljavljajo že tudi kot nosilke razvoja sodobne andragoške misli. Med udeleženci so bili andragogi, kadrovske in družbenopolitične delavci iz OZD, delavskih in ljudskih univerz, družbenopolitičnih organizacij in gospodarskih zbornic. Kot doslej na tem srečanju skorajda ni bilo predstavnikov prosvetnih strokovnih organov; njihova pozornost in skrb se večinoma zaustavljata v mejah tradicionalnega šolstva.

V skrbi za izobraževanje mladih zapostavljamo izobraževanje delavcev

Čeprav sprejeta družbenopolitična stališča o usmerjenem izobraževanju enakopravno obravnavajo izobraževanje mladine in izobraževanje že zaposlenih delavcev, namenjamo pri preobrazbi glavno skrb samo preobrazbi šolskega sistema. S tem ostaja ob strani tisto izobraževanje delavcev in drugih odraslih, ki poteka zunaj šolskih oblik. Družbenopolitične skupnosti, družbenopolitične organizacije, samoupravne interesne skupnosti, prosvetni organi in

strokovne službe bi morali torej enakovredno obravnavati izobraževanje delavcev in ga pospeševati, načrtno razvijati izobraževanje ob delu in iz dela, zlasti pa stalno dopolnilno izobraževanje za delo, samoupravljanje in druge potrebe osebnosti. Vsem tem nalogam morajo nameniti vso pozornost seveda tudi same organizacije združenega dela, da bodo delavci resnično postali nosilci nadaljnega razvoja izobraževanja in vzgoje.

Da bi odprli delavcem pot do izobrazbe in znanja, moramo utrditi in razviti kadrovske in izobraževalne službe pa tudi vzgojno-izobraževalne organizacije, na katere se to izobraževanje naslanja — delavske univerze, šole za odrasle in druge šole. Le tako bo usmerjeno izobraževanje povezano v enotnost, pa tudi s potrebami dela in samih delavcev.

Izobraževalni centri, delavske univerze in šole, tri središča za izobraževanje delavcev

Usmerjeno izobraževanje mora biti zasnovano tako, da bo omogočilo vsakemu delavcu stalno izobraževanje in izpopolnjevanje. Izobraževalna središča v OZD, delavske univerze in šole morajo razviti prožne oblike in mnogovrstne izobraževalne programe, ki jih zahtevajo potrebe združenega dela. Izobraževalna središča v OZD so se že doslej izkazala pri izobraževanju zaposlenih, zato jih je potrebno tudi v prihodnje krepiti in povezati z delavskimi univerzami in šolami v enoten sistem usmerjenega izobraževanja. Tudi delavske univerze so bile doslej pomembne nosilke izobraževanja in izpopolnjevanja delavcev za potrebe dela, samoupravljanja in osebnega življenja, zato jih je treba načrtno razvijati in usmerjati k novim nalogam.

V usmerjenem izobraževanju mora postati izobraževanje delavcev redna in enakopravna dejavnost šol — ob izobraževanju mladine. To zahteva pospešeno usposabljanje šol, da bodo sposobne organizirati izobraževanje zaposlenih na sodobni ravni in zagotoviti delavcem uspešno napredovanje.

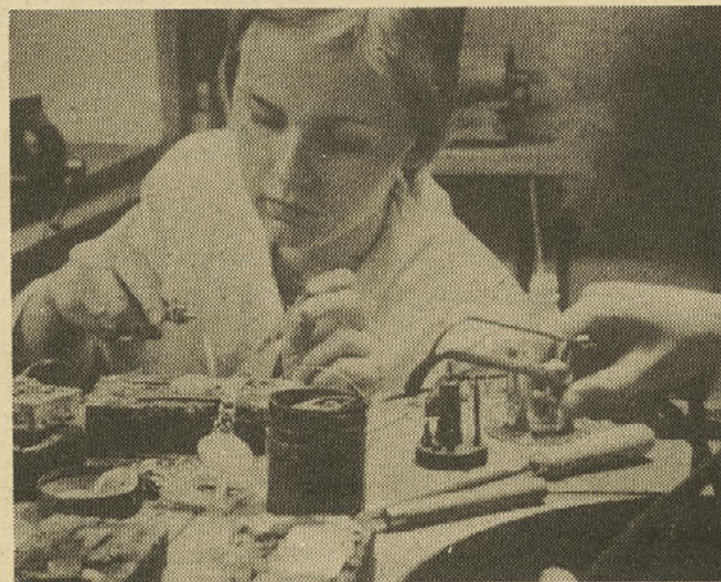
Medsebojno dopolnjevanje in povezava navedenih organizacij za usmerjeno izobraževanje bosta omogočili hitrejši razvoj izobraževanja delavcev. Tako bomo premagali pogosto zaprtost izobraževanja in spodbujati dopolnjevanje usmerjenega izobraževanja.

Posodobiti izobraževanje delavcev

Načrtno, vsestransko in dolgoročno proučevanje izobrazbenih

Znotraj organizacij združenega dela se kaže učinkovitost in ustreznost celotnega usmerjenega izobraževanja. OZD morajo torej kritično oceniti uspešnost izobraževanja in spodbujati dopolnjevanje usmerjenega izobraževanja.

Izobraževanja delavcev ne moremo razvijati brez načrtnega raziskovalnega dela in razvojnih prizadevanj. Raziskovalne in razvojne službe ter organizacije so namenile tem nalogam doslej premalo pozornosti. Med prednostne naloge moramo uvrstiti tudi usposabljanje industrijskih

potreb je temelj načrtnega izobraževanja delavcev, ki mora uskladi njihove potrebe in želje s potrebami tehnološkega in družbenoekonomskega razvoja organizacij združenega dela. Uskladištev s sedanjimi in dolgoročnimi potrebami zahteva razvoj ne samo šolskih izobraževalnih oblik, temveč tudi prožnih in dinamičnih oblik, ki so postale značilne za sodobno izobraževanje v OZD.

Strokovnemu in andragoško-didaktičnemu usposabljanju in izpopolnjevanju predavateljev, in strukturjev in drugih nosilcev izobraževanja delavcev je treba nameniti kar največjo skrb, saj je ta usposobljenost eden izmed temeljnih pogojev za uspešnost izobraževanja.

andragogov. Klasično teorijo izobraževanja odraslih moramo v ta namen obogatiti s sodobnimi spoznanji sociologije, psihologije in organizacije dela.

Stališča in predlogi jugoslovanskih andragogov nas torej opozarjajo, da moramo upoštevati kot stvarnost nove razsežnosti vzgoje in izobraževanja. Napredek, ki ga družbene potrebe zahtevajo na področju strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja mladine in odraslih, bo dosežen le, če se bodo pospešeno razvijale vse organizacije za usmerjeno izobraževanje — šole, delavske univerze in izobraževalna središča v organizacijah združenega dela.

JOŽE VALENTINČIČ

Povezanost izobraževanja

Samoupravni sistem vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji se oblikuje po ustavnih načelih, po katerih sta vzgoja in izobraževanje v pristojnosti republik in pokrajin, in po sklepih 10. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije o samoupravnih preobrazbi teh dejavnosti. Te sklepe je potrdil in natančneje opredelil 11. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, v vseh republikah in pokrajinah pa je začela potekati reforma vzgoje in izobraževanja. O vseh pomembnejših vprašanjih, podobnostih in razločilih in nujni temeljni enotnosti poteka samoupravnega družbeno dogovarjanja, ki je značilno za naš sedanji razvoj. Pri pripravi skupnih rešitev in načrtovanju poti do samoupravnih odločitev ter družbenih dogovorov republik in pokrajin imajo pomembno vlogo skupni medrepubliški in pokrajinski organi, medrepubliško-pokrajinska komisija za reformo izobraževanja, stalna konferenca zavodov za napredek vzgoje in izobraževanja, zveze samoupravnih interesnih skupnosti in drugi. Ob tem je treba poudariti tudi napore družbeno-političnih organizacij, strokovnih združenj, pedagoških društev, znanstvenih organizacij, uredništev prosvetnih glasil in nekaterih drugih množičnih občil.

dosežkom pa je še veliko težav, ki jih je treba premagati, da bi dosegli tisto temeljno enotnost, kakršno potrebujemo in ki bo zadostila potrebam vseh narodov in narodnosti, vseh republik in pokrajin in enotne samoupravne Jugoslavije, katere razvoj se snuje na skupnem tržišču in vse večji prožnosti kadrov.

Očitno je, da nam niso potrebne ostre razlike v vsebini vzgoje in izobraževanja, v njegovi organiziranosti in programskem temelju. Nasprotno: po sklepu partijskih, kongresov, torej po skupno izraženih najnaprednejših opredelitevah samoupravnih socialističnih družb, je treba izoblikovati sistem z nujno potrebnim skupnim jedrom, ki bo zagotavljal prožnost udeležencev izobraževanja in kadrov ob zaposlovanju. Tako je že v osnovnem izobraževanju, vidnejše pa so razlike v srednjem usmerjenem izobraževanju, ki doživlja največje reformne spremembe. Reforma se uresničuje različno hitro in različno se je razlotevamo, res pa je, da ne smemo prezgodaj odpisati dosedanjih, ki so »šli v reformo nepozno« pa tudi ne prehitro hvaliti tistih »ki so šli pred drugimi«. Reformni prijemi so sicer različni, njihovi temelji pa enaki, toda uresničujejo se v različnih razmerah. Praksa bo pokazala,

čigave poti so učinkovitejše in kdo bo hitreje dosegel prave uspehe.

Stalna konferenca zavodov za napredek vzgoje in izobraževanja SFRJ je ravnala prav, da se je lotila izdelave monografije o vzgojno-izobraževalnem sistemu naše dežele in o poteh njene nadaljnje reforme — zanjo pa je potreben tudi dogovor o skupnem programskem jedru vzgoje in izobraževanja. Predstavniki te strokovne zveze republiških in pokrajinskih zavodov so nakazali poti in možnosti, kako naj bi bilo to jedro zasnovano, in nalo-

ge, ki jih je treba opraviti da ga bomo samoupravno izoblikovali.

Monografiji bodo še nadalje oblikovali, h končnemu besedilu pa bodo prispevali svoje sestavke vsi zavodi republik in pokrajin. Potem bo medrepubliška komisija za reformo izobraževanja organizirala o njej razpravo in dala temelj za nadaljnje skupno iskanje najustrežnejše enotnosti pri izgrajevanju socialističnega samoupravnega sistema vzgoje in izobraževanja, kakršnega potrebujemo že danes, še bolj pa ga bomo potrebovali jutri.

DJORDJE DJURIČ

S seje Stalne konference zavodov za napredek vzgoje in izobraževanja, ki je bila v Zagrebu

»Socialno učenje« v Slovenskem šolskem muzeju

Slovenski šolski muzej v Ljubljani ni koristen samo zato, ker ohranja zgodovinsko, šolsko in pedagoško pomembne predmete, publikacije in šolsko dokumentacijo, marveč opravlja z občasnimi organizacijami razstav v njegovih prostorih tudi pomembno pedagoško delo. Te razstave s prikazom pomembnih stopenj razvoja in dogajanj v našem šolstvu, znamenitih in za slovensko šolstvo zaslužnih osebnosti, pomembnih šolskih publikacij in najrazličnejše dokumentacije o razvoju in rasti našega šolstva so na pedagoških ustanovah važno pedagoško sredstvo, za slovensko javnost pa redka priložnost za spoznavanje težke poti našega šolstva od njegovih početkov do njegove današnje zares visoke stopnje razvoja in dosežkov. Da namenja slovenski šolski muzej pozornost tudi vzgoji predšolskih otrok, dokazuje razstava Socialno učenje, ki jo je v sodelovanju s Kulturno-informativnim centrom Zveze republike Nemčije v Zagrebu organiziral v dneih od 27. februarja do 19. marca 1980 v svojih prostorih v Ljubljani, Poljska cesta 28.

Slovesnega odprtja razstave, letošnjega 27. februarja se je udeležilo poleg zastopnikov prirediteljev lepo število predstavnikov pedagoških, prosvetnih in drugih ustanov, ljubiteljev mladine in pedagoških delavcev. Uvodoma sta o namenu predstave spregovorili ravnateljica SŠM Slavica Pavličeva in predsednica Zveze skupnosti otroškega varstva SRS Vida Rudolfova, ki sta poudarili skrb naše družbe za najmlajši slovenski rod in naše težnje, da bi že predšolskemu otroku omogočili temeljne možnosti za čim boljše vključitev v srečno družbeno življenje. Iz razstave v Slovenskem šolskem muzeju pa lahko ugotovimo, kako uresničujejo ta smoter drugod po svetu. Potem je številnim udeležencem obrazložil avtor razstave g. Tutzmöser smoter in naloge, načela, vsebino, organizacijo, metode in sredstva dela za najmlajše v Zvezni republiki Nemčiji. Povedal je, kako so želeli prikazati svoje načrte tudi z razstavo o socializaciji predšolskih otrok, ki so jo s pomočjo Slovenskega šolskega muzeja in Zavoda SRS za šolstvo lepo uredili v vseh prostorih muzeja.

Razstavo je pripravil nemški mladinski inštitut v Münchnu z namenom, da bi pomagali izboljšati pedagoško delo z otroki v predšolskih vzgojnih ustanovah. Socializacija je proces, v katerem postaja posameznik član neke socialne skupine. Postati član neke skupine pa pomeni, da se človek s to skupino poisti, sprejema njene zahteve, njena pravila in se podreja njenim interesom. Otrok ni ob rojstvu usmerjen niti socialno niti antisocialno, in tudi tega ne moremo trditi, da bi podedoval bodisi dobre bodisi slabe značajske lastnosti. Njegov odnos do okolja je sprva nedoločen in šele življenje med ljudmi prične oblikovati njegove socialne navade. Prav zaradi tega je tako pomembno, kako v njegovi najnežnji mladosti te navade negujemo in oblikujemo.

Nemški mladinski inštitut je izdelal učni načrt za socialno učenje, ki je socialno pedagoška osnova za delo v otroških vrtcih. Preskusni učni načrt za učinkovitejšo pedagoško delo, ki obravnava življenjske primere otrok,

so izdelali v deželah Reinland-Pfalz in Hessen. Ta začetek je usmerjen situacijsko. Otroški vrtec štejejo bolj kot obliko skupinskega dela kot pa tradicionalno predšolsko učilišče. Prav zaradi tega si prizadevajo, da ne bi le izboljšali pedagoških delovnih metod z otroki, temveč da bi k vzgojnemu procesu pritegnili tudi starše in vse tiste odrasle, ki imajo kakorkoli opraviti z življenjem predšolske mladine. Metode dela so preskušali v letih 1971 do 1976 na temelju osnutka za raziskovalno dejavnost skupaj z otroki, starši in vzgojiteljicami v enajstih eksperimentalnih otroških vrtcih. Tako je nastal učni načrt »Socialno učenje«, obsežno gradivo, ki ga predstavlja bogata razstava v Slovenskem šolskem muzeju.

Pojem »učni načrt« je seveda zelo obširen, v resnici pa vsebuje osnove številnih pedagoških dejavnosti, ki jih je treba uporabljati ob življenjskih problemih otrok predšolske dobe. Pri tem je pomembno ugotoviti, da se spreminjajo ob njih tudi običajni odnosi med vzgojiteljem in otrokom, ki postajajo v pomenu skupinske vzgoje izrazitejši, bolj skupni, in so tudi z vsakim dnem bolj življenjski, otroci pa si pridobivajo ustrezne izkušnje. Načrt je kajpak prilagojen starostno mešanim skupinam, otrokom, starih od 3 do 5 let, otrokom različnega socialnega porekla in otrokom z različno prejšnjo izobrazbo.

Vsebinsko zajema učni načrt 28 didaktičnih enot, z naslednjimi nazivi: Otroci v bolnišnici; Otroci pridejo v šolo; Pridobivanje (reklama, propaganda); Oddih ob koncu tedna; Otrok se izgubi v mestu; Otroka seznanjamo s pravljicami; Stanovanje; Kuhanje, izleti in otroške zabave; Novi otroci v skupini; Smeti; Otroci v otroškem vrtcu; Naša družina in jaz; Smrt; Kaj bi otroci radi imeli; Kaj delajo moji starši čez dan; Otroci so odklonjeni; Otroci so sami doma; Veliki in mali otroci; Imamo počitnice; Televizija; Otroci in stari ljudje; Dečki in deklice; Rojstvo in nežnosti; Prizadejati otroci; Otroci zdomcevi; Otroci iz nepopolnih družin; Pospravljanje, hrana, spanje; Situacije pri igri.

Razstava je razdeljena na tri področja, od katerih je prvo usmerjeno na tiste smiselne pedagoške dejavnosti, ki jih uporabljamo, kadar upoštevamo doživljanje iz življenja otrok samih; v drugem področju navajajo najpomembnejše značilnosti iz pedagoške prakse, tretje področje pa obravnava razvoj didaktičnih enot in njihove sestavine.

Ker so številni slikovni prikazi v razstavnih prostorih opremljeni z besedili v nemškem jeziku, so pripravili prireditelji razstave za obiskovalce obširen slovenski ciklostiran priročnik, s katerim si lahko obiskovalec tolmači posamezne razstavljene situacije. Zelo hvalevredno je tudi, da so temu priročniku dodali našo brošuro Ljubljana — otrokom, ki jo je izdala Skupščina mesta Ljubljane ob letu otroka 1979 z lepimi članki.

Prirediteljem naše razstave moramo izreči priznanje, ogled razstave pa priporočamo pedagogom, psihologom in sociologom, posebno pa vzgojiteljem in vzgojiteljicam predšolskih otrok, ker bodo našli na razstavi marsikatero pobudo za nadaljnje uspehe pri praktičnem delu!

ALBIN PODJAVORŠEK

NIŽJA STOPNJA

14. marca Srce bije, bije
21. marca Rad imam pesmi Toneta Pavčka

SREDNJA STOPNJA

11. marca Kako naj se učim
18. marca Pokrajinska središča Slovenije — Kranj, Jesenice

VIŠJA STOPNJA

13. marca Gremo v gledališče
20. marca Projekt »Prometej«

NENAVADNI POGOVORI

14. marca
15. marca

ZA SREDNJE ŠOLE

10. marca Umetnost in estetska misel renesanse
17. marca Racionalistična estetika
15. marca Matej Bor
22. marca Jože Udovič

Kako potujejo pesmi

Tone Pavček je pred več kot dvajsetimi leti z zbirko Maček na dopustu začel novo poglavje v slovenski poeziji za otroke. Ta je dolga desetletja živela v senci Župančičeve otroške pesmi in za večino pesnikov predstavljala zgolj obrobni del njihovega ustvarjanja. S tega obrobja jo je Pavček ponovno pripeljal v središče, saj zanj ni bila zgolj prigodna in naključna spremljevalka pesniškega ustvarjanja za odrasle, temveč temeljno pesniško dejanje. To stališče je po eni strani vplivalo na njegovo liriko, po drugi pa je bila to silovita spodbuda za razmah slovenske otroške pesmi v zadnjih dveh desetletjih.

Ze v prve Pavčkove pesmi so vtakane neposrednost, melodioznost, humor; zrcalijo pa tudi izjemno poznavanje otroškega sveta. Te prvine so se v Pavčkovih poeziji za otroke ohranile vse do zdaj, le da jih je z leti razvil in nadgradil. Njegova temeljna usmeritev je postala v marsičem pobuda za druge pesnike, ki so se uveljavili na tem področju.

Oznaka, da Pavček pozna otroški svet, je zelo široka in zgolj približna. Pavčkov odnos do otroka ni hierarhičen, temveč predstavlja komunikacijo enakega z enakim. Pesnik ne zanika, da je odrasel; v svet otroške igre pa vstopa odprto, brez predsodkov. Ne življuje se v otroke, tem-

več se odziva kot eden izmed njih. Zato je njegova poezija izrazito »nepedagoška«, hkrati pa uvaja logiko otroškega pogleda na svet. Vse, kar je dobro ali slabo za odrasle, ni vedno in nujno dobro ali slabo tudi za otroke. S stališča stare poetike Pavček ne izbira med primernim in neprimernimi temami, temveč govori o življenju kot celoti. V njegovem svetu ni meje med stvarnostjo in bajko; v njem je — kot v otrokovem svetu — vse živo, pričujoče in počlovečeno; od resničnih ljudi in živali, pa do cvetja ali lesenih igrač.

To poznavanje za poezijo ne bi moglo biti tako uspešno in učinkovito, če ne bi bilo povezano še z drugimi lastnostmi. To so Pavčkova značilna neposrednost, izjemen smisel za živ in topel humor ter seveda raznolikost slušnih elementov, ki močno označujejo in določajo njegovo poezijo.

Pavčkova lirika za otroke je kot čvrst most, ki od pozitivne tradicije Levstika in Župančiča vodi k novim iskanjem sodobnih pesnikov. (Priredba zapisa Kajetana Koviča: Detinjstvo 1974-4).

Oddaja Rad imam pesmi Toneta Pavčka, ki bo na sporedu 21. marca, bo skušala s potopisom ene izmed Pavčkovih pesmi, ki je ušla iz radijskega predala, spregovoriti tudi o pesmih, ki iz črk, besed in pomenskih sklopov sežejo preko tiskarskih znakov, skočijo iz knjige in oživijo.

Tokrat ne bomo razmišljali o tem, kje pesem prebiva, temveč KAKO prebiva, KAJ nam sporoča, KAKŠNE elemente nosi v sebi.

Oddaja je zasnovana kot izziv, ki naj vodi v pogovor o pesmih Toneta Pavčka. Kako potujejo pesmi iz knjige v širni svet, pa lahko ponazorite s pomočjo nove pesniške zbirke Slon v žepu.

Mahničeva estetska misel

Pod naslovom Aktualni problemi marksizma poteka ciklus oddaj Pogovori o estetiki. Zajemajo zgodovino posameznih pomembnejših estetskih zasnov, kakor so se te razvijale v odvisnosti od filozofije in družbe od grške antike dalje. Dr. Frane Jerman je opozoril, da je bila posebnost grškega duha v tem, da je vsako prakso spremenila v teorijo, kot je iz računanja ustvarila matematiko, iz opazovanja vesolja kozmologijo itd. Predsokratiki so svoja razmišljanja o lepoti, o lepem zliili s celotnim kozmološkim razmišljanjem v eno samo filozofsko celoto. Za Platona je bila lepota predvsem v duhu in je bilo v umetnosti sila malo. Pri Aristotelu je bilo prav narobe: sedež lepote je v umet-

nosti. Tudi on je povezoval lepoto z dobroto, vendar ju je znal ločiti in s tem dal samostojen prostor estetiki in z njo tudi umetnosti.

V rimskem obdobju so filozofi nadaljevali grško tradicijo. V peti oddaji govori dr. Frane Jerman o sholastiki in njenem pojmu lepega. Pričujoči odlomek iz te oddaje opisuje vpliv sholastične in posebej tomiistične filozofije na razvoj estetske misli pri Slovencih.

Nikakor ni naključje, da se je na Slovenskem začel boj proti Cerktvi tujim ideologijam — predvsem je bil to liberalizem — prav na področju estetike. Začel pa je ta boj teolog iz Krasa, dr. Anton Mahnič. Da bi zgradil estetska merila, s katerimi bi kri-

tično ocenil slovensko literaturo, je v različnih spisih razlagal tomiistično estetiko s mnogimi platonističnimi (avguštinskimi) primesmi. Zato je lepo opredelil kot skladnost med različnimi deli. Tejsicer aristotelovski zasnovi je dodal še avguštinsko prvino: urejenost stvari sproža v stvari žar, ki ga razlaga kot idejo:

Ta svet je pravzaprav misel ali ideja, po kateri so deli razvrščeni; kakor brz vpoznamo to idejo, se nam pojavi v raznovrstnosti enota, in to je, kar nas mika, kar nam dopade.

Ker se je Mahnič silno togo držal istovetnosti dobrega in lepega, je moral priznati, da vsaj v estetskem pogledu tu nekaj ne more biti prav, saj so dobre stvari lahko izrečno grde, lepe pa nimajo nobenega odnosa do dobrote. Izvil pa se je z naslednjo trditvijo:

Ako hočemo pravo in celo lepoto kakega bitja oceniti, ne smemo soditi le po tem, kar se očem kaže, ampak gledati moramo na dovršenost bitja.

To vse je bilo bolj uvod v razpravo o umetniški lepoti, kjer pa je sledil bolj platonistični tradiciji. Mahnič je imel pred seboj dve poti: ena je priznavala umetnosti samostojnost (kot jo je npr. Heglova estetika), druga pa je sodila, da je umetniška lepota zgolj lepota drugega reda. Prvo različico je obsodil kot blasfemijo, saj je tu umetnik skorajda izenačen kot ustvarjalec z bogom. Umetniška lepota ima zgolj čutno naravo, in ker posnema izkustvene stvari, je — kakor je že nekoč dejal Platon — posnetek posnetka. Tako je tudi jasno, da umetnost ne more biti sama sebi namen:

Kedor tedaj trdi: umetnost je sama sebi namen, je neodvisna, je isto, kakor da je oklical človeka za absolutno neodvisnega. Umetnost pa ni sama sebi namen, ampak je le sredstvo v dosego najvišjega namena, ki ga imajo vse stvari v Bogu.

Iz vsega tega sledi en sam zaključek, da ima umetnost v sebi višji cilj, ki je usmerjen v posmrtno življenje. Od tod tudi imeniten sklep:

Lepe umetnosti naloga je človeka včvrščevati v težnji po višjem... jeli umetnost sama sebi namen ali ne, je eminentno versko vprašanje.

Torej umetnik ne sme posnemati stvarnosti, ker je ta grda, nelepa, pohujšljiva in zlati mladini škodljiva, ampak mora težiti po prikazovanju idealov:

Kazati ima stvari, življenje, ne kakršno je, ampak kakršno bi imelo biti v svoji idealni popolnosti.

Praktična uporaba teh načel se je pri Mahniču seveda končala v versko pedagoškem utilitarizmu z izrazito ideološko poanto: umetnost naj služi veri tako; da bo prikazovala etično idealne like. In tako so — kot bodo še mnogokrat — postali estetski kriteriji ideološko politični.

Mahničovo delo je najbolj dosledno nadaljeval dr. Aleš Ušeničnik, ki je bil sicer precej bolj načitan in tudi manj zanesenjaški ideolog. Pa vendarle tudi pri njem najdemo čisto mahničevske ugotovitve o vlogi umetnosti:

Namen umetnosti je človeka blažiti in npravno usovrševati, prikazovati mu izgubljeni raj, dvigati ga v idealne višave, da bi pozabil na nižave življenja.

Umetnost tudi tu ne more biti nekaj avtonomnega, ker jo nujno omejujejo etični zakoni. Čeprav se je na stara leta Ušeničnik tej konceptiji odpovedal, pa je bil do zadnjega prepričan, da je treba biti previden pri izbiri umetnostnega čtiva za mladino.

Ko bomo spregovorili o ždanovski estetiki, to je estetiki stalinističnega tipa, bomo kaj hitro spoznali ideološko srodnost obeh estetik. Estetika pa je tudi na Slovenskem področju, kjer so se lomila kopja za eminentno politične stvari.

Za boljše usmerjanje v vojaške poklice

Značilnosti, fiziognomija in vsebina vojaškega poklica so vedno zgodovinsko določene, vloga vojske pa je odvisna od družbene ureditve. Če želimo opredeliti vojaški poklic pri nas, moramo upoštevati značilnosti tega poklica v današnji jugoslovanski samoupravni socialistični družbi. Ne smemo pozabiti na današnjo stopnjo razvoja vojaške tehnike in na našo zasnovo splošne ljudske obrambe kot oblike vojaškega ali obrambnega organiziranja naše družbe, kjer je vojaška dejavnost postala skrb, pravica in dolžnost vsakega delovnega človeka. Skupna skrb vseh družbenih dejavnikov, še posebno šol in učiteljev obrambnega področja je, da usmerjajo in zbirajo primerne kandidate za vojaške šole — le tako bomo zagotovili kadre za naše oborožene sile. Vojaški poklic v obrambnih pripravah naše družbe, predvsem pa kot dejavnost aktivnega starešine v naših oboroženih silah, je zelo pomemben za našo socialistično skupnost na sedanji stopnji družbenega razvoja.

Glede na to, da bodo kmalu izšli razpisi za vpis v srednje vojaške šole, je prav, da spomnimo vse, predvsem osnovne šole in hkrati učitelje, ki poučujejo to predmetno področje v višjih razredih osnovne šole, naj načrtno

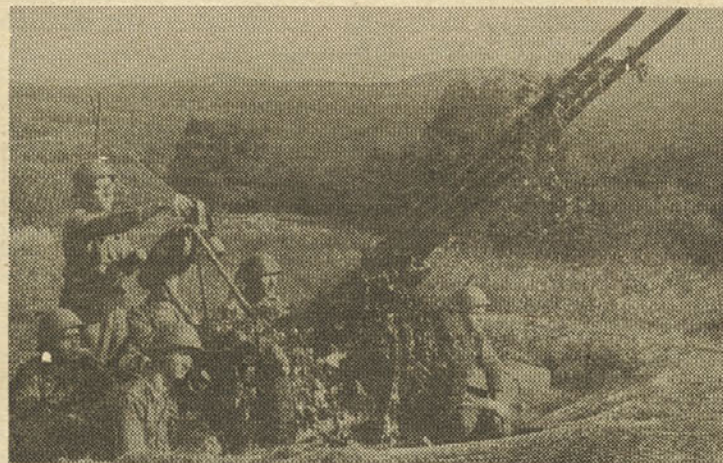
usmerjajo kandidate v vojaške poklice. Velikokrat je napačna ali površna poučenost o raznolikosti vojaških poklicev in možnostih vojaškega izobraževanja vzrok, da se v Sloveniji v vojaške šole prijavlja premalo kandidatov.

Treba je povedati, da slušatelji vojaških šol spoznajo tehniko, ki predstavlja najsodobnejše dosežke v strojništvu, elektrotehniko, elektroniko in drugem. Učenci srednjih vojaških šol in študentje vojaških akademij se usposablajo za dolžnosti v kopenski vojski, vojaški mornarici, vojaškem letalstvu in protiletalski obrambi, v različnih vrstah (artilnerija, pehota, oklopne enote, enote zveze, inženirske itd.) ter služb (intendantske, tehnične, sanitetne, administrativne idr.). Kadre pripravljajo načrtno glede na potrebe vseh specialnosti, upoštevaje pri tem možnosti slušateljev, njihove usmeritve in potrebe različnih služb. Splošni pogoji za sprejem v vojaške šole: kandidat mora biti državljan SFRJ, biti mora zdrav in sposoben za službo v JLA, ne sme biti kaznovan, imeti mora primerno lastnosti in ustrezno izobrazbo. Podrobni vpisni pogoji bodo v razpisu za vpis v srednje vojaške šole in vojaške akademije.

Vsak učenec, ki konča srednjo vojaško šolo, si pridobi srednjo strokovno izobrazbo in se lahko pod določenimi pogoji vpiše v višje in visoke vojaške šole ali pa na druge višje ali visoke šole v SFRJ. Vsak slušatelj si lahko pridobi — če se marljivo uči in dela — vse stopnje vojaške stro-

podoficirskih šol (JLA) je na odgovornih mestih s čini višjih oficirjev — med njimi so magistri in doktorji tehničnih in družbenih znanosti.

V prvem in drugem letu šolanja v srednjih vojaških šolah je težišče programa na skupnem (splošnem) izobraževanju po-

kovne izobrazbe od srednje vojaške šole do doktorata znanosti. Vse več nekdanjih slušateljev srednjih vojaških šol (prejšnjih

dobno kot v drugih šolah, v tretjem in četrtem letu pa so poudarjeni vojaško-strokovni predmeti glede na smer opredelitve.

(Vse foto: S. Krševan)

Naj naštejemo srednje vojaške šole in profile kadrov, ki jih te šole izobražujejo:

— Srednja vojaška šola kopenske vojske v Sarajevu (vojašnica Maršal Tito, nasproti železniške postaje Sarajevo Novo) za smeri: pehota, zemeljska artilerija, oklopne enote, inženjerija,

Obstajajo še naslednje splošne srednje vojaške šole:

— Splošna srednja vojaška šola Franc Rozman-Stane v Ljubljani, Dimičeva ulica
— Splošna srednja vojaška šola Bratstvo jedinstvo v Beogradu, Ulica Petra Čajkoveškega 2

protiletalska obramba, zveza, atomsko — biološko — kemijska obramba in intendantska služba.

— Tehniška srednja vojaška šola kopenske vojske v Zagrebu (Ilica 256-b — na Černomeru) za smeri: strojna, elektrotehniška, tehnološko-kemijska, raketska in prometna.

— Letalsko tehniška srednja vojaška šola v Rajlovu pri Sarajevu za smeri: strojno-tehniška, elektrotehniška, elektronsko-tehniška in telekomunikacijska smer. Pri vsaki smeri obstaja več ožjih specialnosti.

— Mornariška tehniška srednja vojaška šola v Splitu za smeri: strojna, elektronska in elektrikerska.

— Intendantska srednja vojaška šola v Sarajevu vojašnica Maršal Tito) za splošno smer in za smer kuharskih tehnikov.

— Sanitetna srednja vojaška šola v Novem Sadu izobražuje zdravstvene tehnike.

— Letalska splošna srednja vojaška šola Maršal Tito v Mostaru.

Učenci splošnih srednjih vojaških šol morajo obvezno stanovati v internatu, zato namenajo posebno pozornost sodelovanju s starši.

V letošnjem šolskem letu so se dosedanje vojaške gimnazije preimenovala v splošne srednje vojaške šole, ki skupno s srednjimi vojaškimi šolami rodov in služb sestavljajo srednje vojaške šole usmerjenega izobraževanja. Spremembe so nastale v želji, da se poveča funkcionalnost šolanja prihodnjih starešin. Načrti in programi šol so zasnovani tako, da lahko kandidati takoj nadaljujejo šolanje v vojaških akademijah ali pa grejo na delo v vojaško enoto, nato se lahko redno ali ob delu šolajo v vojaških akademijah ali v neki drugi višji ali visoki vojaški ali civilni šoli.

● PREJELI SMO
● IZ ŠOLSKE NALOGE OB DNEVU ŽENSK

Moja skrb

Mama — to je beseda, ki jo izgovarjaš stokrat na dan. Izgovarjaš jo z največjim spoštovanjem. Mati ti pomeni sonce, veselje, luč, radost... Mati ti pomeni nekaj najlepšega na svetu. Kako se počutiš, ko te nežna materina roka poboža po laseh? Jaz mislim, da si najsrečnejši človek na svetu.

Tudi jaz bi imela rada take občutke, toda sem otrok, ki ga je mati zapustila, ko sem bila stara nekaj mesecev.

Oče mi je pripovedoval, da si bila lepa, zelo lepa. Tako si zamišljam, ko ležem v posteljo in hočem zaspati.

Vidim te, kako se sklanjaš nad mano, da bi me poljubila. Tvoje oči so modre, lase pa imaš razpuščene. Ko te hočem objeti, pa se mi izmuzneš.

Vem, zakaj si odšla. Hotela si si ustvariti nov dom, novo družino, zato ti ne zamerim. Pa vseeno bi rada, da bi bila pri meni. In če

bi se vrnila k meni, takrat bi bila najsrečnejši človek na svetu. Potrebujem tvojo bližino in tvojo ljubezen.

Živim pri tujih ljudeh, pri drugi materi, ki me ima zelo rada — morda bolj kakor ti, toda želim si tebe.

Pa še to, kar me najbolj boli: morda si čisto pozabila name? Morda si pozabila, da imaš nekje hčerko, ki je zdaj že velika in potrebuje tvojo ljubezen? Zato te prosim, da bi se vrnila k meni, ki te zelo zelo potrebujem.

Sprašujem se, zakaj si me zapustila samo na svetu, sprašujem se: zakaj...?

To je moja največja skrb, zaradi katere sem potrta.

Zajokala sem, ko sem popravljala to nalogo, nam piše učiteljica. Velika skrb... Še bolj sem vzljubila to svojo učenko, saj me je njena naloga nekaj naučila. Mogoče bo še koga?!

JOŽA

Šolska prehrana ni zadovoljiva

Društvo učiteljev gospodinjstva SR Slovenije je pred kratkim obravnavalo stanje osnovnošolske prehrane pri nas in sklenilo, da z njim seznanijo družbeno-politične organizacije, prosvetne delavce in druge odgovorne dejavnike.

Šolska prehrana predstavlja družbeno skrb za mladino, za njen skladen duševni in telesni razvoj. Šolska prehrana je pomembna za otrokovo dobro počutje in delovno zmogljivost; urejena šolska prehrana odpravlja socialne razlike med šolarji in razbremenjuje matere, ki so pri nas večinoma zaposlene.

V Sloveniji je okoli štiristo osnovnih šol in 45 osnovnih šol s prilagojenim programom. Leta 1978 smo imeli 76 celodnevni osnovnih šol, ki so vključevale skoraj 17 odstotkov šolarjev. Tedaj smo imeli tudi 12,44 odstotka otrok v podaljšanem bivanju. Dva obroka hrane dnevno — malico in kosilo — bi torej potrebovalo domala 30 odstotkov otrok, ki obiskujejo osnovno šolo. V resnici pa prejema v šoli malico in kosilo komaj 20 odstotkov šolarjev. Stanje je torej pereče in ga lahko primerjamo s tistim, ki smo ga ugotavljali leta 1976, ko je veliko osnovnošolskih otrok prihajalo v šolo brez zajtrka.

Zbrani podatki kažejo, da več kot 60 odstotkov osnovnih šol nima ustreznih prostorov za pripravo hrane, jedilnice pa imajo le novejšo šolo. Samo nekaj nad polovico šol ima predmetnega učitelja gospodinjstva. Več kot polovica delavcev, ki delajo v šolskih kuhinjah, ni ustrezno usposobljena. Tudi samo delo v šolski prehrani ni primerno

vrednoteno. Ponekod načrtujejo prehrano kuharji ali drugi delavci, čeprav je učitelj gospodinjstva na šoli. Posledica takega stanja so nepravilnosti in celo pojavi zastrupitev s hrano, na katere opozarjajo zdravstvene službe. Ker šole ne dobivajo potrebnega denarja za delavce v prehrani od občinskih izobraževalnih skupnosti, so šolski obroki predragi in število abonementov pada.

Društvo strokovnih in predmetnih učiteljev gospodinjstva predlaga, naj se pri izobraževalnih skupnostih ustanovijo komisije za prehrano otrok in mladine. Vodenje teh komisij naj prevzamejo učitelji gospodinjstva. Komisije naj proučijo stanje šolskih kuhinj in predlagajo po potrebi sanacijske programe. Ureditve šolske prehrane naj bo vključena tudi v srednjeročne načrte in usklajena s širjenjem celodnevni osnovnih šol in s predvidenim obsegom podaljšane bivanja.

Novi zakon o osnovni šoli predvideva v vsaki šoli tudi vodjo šolske prehrane, ki mora imeti najmanj višjo izobrazbo. Šole in občinske izobraževalne skupnosti morajo torej zagotoviti ustrezno izobražene delavce za to dejavnost. Da bi pocenili šolsko prehrano in omogočili večjemu številu otrok redne obroke, naj bi občinske izobraževalne skupnosti vključile v stroške osnovnih šol tudi osebne dohodke delavcev, ki se ukvarjajo s šolsko prehrano.

Skrb za šolsko prehrano je sestavni del naše skrbi za otroke in mladostnike. Ta skrb zahteva uresničeneje ciljev, ki smo jih tudi na tem področju zapisali v skupne akcijske načrte mednarodnega leta otroka.

Kajenje ogroža naše zdravje

Ob tednu boja proti raku

Znano je, da povzroča kajenje cigaret raka na pljučih in je hkrati pomemben razlog za večjo umrljivost med kadilci. Tega ne verjamejo ali nočejo verjeti samo kadilci in tisti, ki od tobaka živijo.

Trditve, da je rak na pljučih vzročno povezan s kajenjem cigaret, ni nastala čez noč, prav gotovo pa ne v glavah »fanatikov«, ki se bojujejo s cigaretami. Na misel o vzročni povezanosti obeh pojavov so znanstveniki prišli po dolgoletnih študijah.

Z načrtnim opazovanjem milijonov ljudi, mladih in starih, moških in žensk, zdravih in bolnih, kadilcev in nekadilcev, so ugotovili:

- umrljivost med kadilci je večja kot med nekadilci
- s številom pokajenih cigaret se večja tudi umrljivost
- kadilci pipe in cigar umirajo manj kot kadilci cigaret
- za rakom na pljučih in boleznimi srca ter ožilja oboli več kadilcev kot nekadilcev.

Škoda, ki jo človekovemu zdravju povzroča kajenje cigaret, je dokazana, zato moramo odnos kadilcev do zdravlja kar najbolj osvetliti. Gre za pomembno načelo, ki bi ga kadilci morali upoštevati: zdravje ni kadilčeva osebna zadeva, zato tudi kajenja ne morejo opravičevati s privatno zadevo niti ne s tem, da kadijo za svoj denar in še zlasti ne, da s svojim bronhitisom, emfizemom ali celo rakom na pljučih nikogar ne ogrožajo, ker te bolezni niso nalezljive. Gre za načelo, da nihče nima pravice zapravljanja svojega zdravlja in še manj ogrožati zdravje drugih, ne s kajenjem in ne kako drugače!

BITI ZDRAV JE ČLOVEKOVA PRAVICA, OSTATI ZDRAV PA JE NJEGOVA DOLŽNOST!

Če je pri tem treba žrtvovati komaj gram težko cigareto, jo bomo pač žrtvovali — zdravju v prid.

(Iz zloženke slovenskega društva za boj proti raku)

Obvestilo

Rdeči križ Slovenije vabi vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti Rdečega križa, odgovoren za krvodajalstvo.

Kri je nenadomestljivo zdravilo. Človek s krvjo vedno pomaga. Dajanje krvi je dokaz človečnosti in eno izmed meril naše ozaveščenosti in solidarnosti do sebe in drugih.

MAREC 1980

LJUBLJANA BEŽIGRAD
LJUBLJANA CENTER
LJUBLJANA MOSTE-POLJE
LJUBLJANA ŠIŠKA
LJUBLJANA VIČ-RUDNIK
LITIJA

14., 25.
11., 18., 24., 28.
21., 26.
4., 13., 22., 27.
12.
19., 20.
RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Še o pozabljenih upokojevcih

Več človečnosti in topline

Ne le ob skromnih vrsticah, ki jih tu in tam zasledimo v Prosvetnem delavcu ali ob kratkem klepetu, ki ga mimogrede omenimo svojim nekdanjim učiteljem in kolegom, tudi sicer — vsak dan — bi se morali spomniti zaslužnih prosvetnih delavcev, naših upokojenih tovarišev.

Res je, da imajo učiteljski kolektivi v sedanjem obdobju številne obsežne in odgovorne naloge in vedno nove se postavljajo pred nas, a to ni razlog, da bi pozabili dolgoletna prizadevanja in požrtvovalnost številnih pedagofov, ki sedaj niso več aktivni ali neposredno udeleženi v učno-vzgojnem procesu. Nesebično so se več let razdajali mlademu rodu, bili v prvih vrstah v boju za naš jezik, kulturo — za pravičnejši in lepši jutrišnji dan. Ni jih mogel streti okupatorjev teror, še tako močna sovražnikova sila. Mnoge so fizično sicer zlomili, a njihov duh in napredne ideje so rasli in živeli dalje — v narodu, ki ni klonil, ki ni mogel biti poražen.

Bogate so izkušnje in plodovi njihovega dela. Na teh temeljih gradimo in razvijamo dalje našo pedagoško teorijo in prakso. Delovali so v težkih okoliščinah in v neprimerno slabših razmerah. Kljub vsemu so vztrajali. Delo jih je izčrpavalo, a ljubezen do mladega rodu in pedagoškega poklica jih je navdajala s srečo in z vedno novimi spoznanji. Bili so predani in neizčrpni. Verjetno bi bilo nemogoče izmeriti veličino njihovega dela s še tako dobrimi merili!

Marsikdo morda ne misli tako, posebno mlajši prosvetni delavci. Gotovo imamo tudi zdaj nešteto nalog, ki jih opravljamo zavzeto in odgovorno. To je vse res, a priznati moramo, da so delovne razmere kljub vsemu, neprimerno boljše — ne še vsepovsod in enako — a vendar. Družbeno-ekonomski položaj prosvetnih delavcev se je spremenil in se izboljšuje iz dneva v dan. Marsičesa še nismo dosegli in z mnogimi stvarmi še nismo in ne smemo biti zadovoljni, toda imamo pravice in možnosti, da na svoj položaj vplivamo in zadeve

spremenjamo. Veliko je odvisno od naše zavzetosti.

Ne bi pa smeli pozabiti, da so številne pridobitve, ki smo si jih izbojevali in ki nam zagotavljajo vsaj približno enak družbeno-ekonomski položaj, kot ga imajo delavci v gospodarstvu in drugih družbenih dejavnostih, tudi plod dolgoletnih prizadevanj in žrtv, naših upokojenih tovarišev — njihovega minulega dela.

Ostajajo tihi in skromni, četudi čisto notranje nezadovoljni. Mnoga pričakovanja se porazgubijo, kot glas vpijočega v puščavi. Pa ne gre le za vprašanje pokojnine. Bolj boleče je spoznanje, kako slabo je ovrednotila družba njihovo dolgoletno, nadvse koristno delo, in da smo jih mi, njihovi stanovski tovariši — pozabili! Pa ni prav tako! Mi najbolje razumemo, ali vsaj morali bi razumeti, kako humano in družbeno-koristno delo so opravljali.

Človek je naša največja vrednota — je zapisano v številnih dokumentih, in to velikokrat poudarjamo! Naj ne ostane zgolj pri besedah! Vsi si prizadevajmo in vrednotimo delo drugih, da bo pravično ovrednoteno tudi naše! Poklicani smo, da izobražujemo in vzgajamo mlade ljudi, oblikujemo njihovo osebnost, bogatimo našo družbo. Prenesimo del te človečnosti in topline tudi v naše medsebojne odnose. Morda se potem naši upokojeni tovariši ne bodo čutili tako same in pozabljene.

M. VLAHOVIČ

Ne pozabimo jih, ko delimo priznanja

Veliko je prosvetnih delavcev, ki so v najtežjih povojnih letih delali na raznih šolah, a jih zdaj nihče več ne vidi. Poznam upokojeno tovarišico, ki je več kot 38 let vzgajala in izobraževala mladi rod v Suhi krajini že pred vojno in v najtežjih povojnih letih. Poleg šolskega in obšolskega dela je še sama zastopnik pripravljala malico za sto učencev, pekla kruh in pomivala posodo. V občinah bi morali poiskati take zaslužne prosvetne delavce, ki so že upokojeni, in jim dati zaslužen priznanje.

K. K.

VEDNO VEČ ŽENSK V ŠOLAH

Statistični podatki Uneska kažejo, da se vedno več žensk zaposluje v vzgojno-izobraževalnih dejavnostih. Tako je po vsem svetu (podatkov ni le o Kitajski in LR Koreji). V letih od 1970 do 1975 se je odstotek žensk povečal od 57 na 59 odstotkov pri pouku v osnovni šoli in od 36 na 41 odstotkov v srednjem izobraževanju. Tako se je tudi v Afriki (brez arabskih dežel) odstotek v tem obdobju povečal z 29 na 30 odstotkov v osnovni šoli in od 25 na 33 odstotkov v srednjem izobraževanju. V Aziji (brez arabskih dežel) se je povečal od 28 do 37 odstotkov v osnovni šoli in od 22 na 29 odstotkov v srednjem izobraževanju, v Evropi pa na prvi stopnji od 64 do 69 odstotkov na prvi in od 40 na 45 odstotkov na drugi stopnji. V deželah Severne Amerike je ostal odstotek žensk v osnovnih šolah v navedenem obdobju nespremenjen (86 odstotkov), v srednjih šolah pa se je zvišal s 40 na 45 odstotkov.

Nadrobnejše študije o feminizaciji učiteljskega poklica v razviti deželah je objavila Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj OCDE. Kot enega glavnih vzrokov za ta pojav navaja veliko pomanjkanje učiteljev, ki je nastalo kot posledica tako imenovane eksplozije v šolstvu, ki smo jo zabeležili po letu 1950. V sedemnajstih deželah, članicah OCDE, so ugotavljali naglo zvečanje števila žensk pri pouku na prvi stopnji (samo v petih deželah članicah OCDE odstotek ni bil večji od 50). V devetih deželah OCDE se je v tem obdobju povečal odstotek žensk v srednjih šolah, na Irskem je zastal, v ZDA Veliki Britaniji in Jugoslaviji pa se zmanjšuje.

OSNOVNA ŠOLA FRAN KOCBEK GORNJI GRAD

razpisuje prosta dela in naloge

— učitelja nemškega jezika in za knjižničarstvo.

Na razpolago je stanovanje. Začetek dela 1. aprila 1980.

Prijave z dokazili o izobrazbi pošljite najkasneje 15 dni po objavi razpisa.

Milena Pavlović-Barilli: Cvetje, 1936

ISKRA — ŠOLSKI CENTER KRANJ, p. o.
64001 KRANJ, Savska loka 2

razpisuje po sklepu odbora za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu v usmerjenem izobraževanju naslednja prosta dela in naloge:

- učitelja splošnih predmetov za poučevanje slovenskega jezika
POGOJ: profesor slovenskega jezika
- učitelja splošnih predmetov za poučevanje slovenskega in angleškega jezika ali slovenskega in nemškega jezika
POGOJ: profesor slovenskega in angleškega jezika ali profesor slovenskega in nemškega jezika
- učitelja splošnih predmetov za poučevanje zgodovine
POGOJ: diplomirani zgodovinar (profesor)
- učitelja splošnih predmetov za poučevanje biologije
POGOJ: diplomirani biolog (profesor)
- učitelja splošnih predmetov za poučevanje kemije
POGOJ: profesor kemije
- učitelja strokovnih predmetov za poučevanje elektro predmetov
POGOJ: diplomirani inženir elektrotehnike elektroniki

— učitelja splošnih predmetov za poučevanje obrambe in zaščite
POGOJ: fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, smer SLO

Zaželeno je, da imajo kandidati opravljen pedagoški strokovni izpit. Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Kandidati naj pošljejo ali oddajo osebno pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na Iskra — Šolski center Kranj, 64001 Kranj, Savska loka 2.

O izbiri bomo objavljene kandidate obvestili v 30 dneh po preteku roka za vložitev prijav.

● PREJELI SMO

Osmi marec kot spominski dan

Učni program za osnovno šolo predvideva med drugimi spominskimi dnevi tudi obravnavo 8. marca. V navodilih za posamezne predmete je pri spoznavanju narave in družbe razčlenjen tako, da je v prvem razredu obravnavan kot »delovni dan moje mame«, v drugem učenci spoznajo, »kaj in kje delajo žene v našem kraju — poklici žena«, v tretjem razredu pa »spoznajo in počastijo partizanske matere, borce in zaslužne žene v naši ožji domačiji«. (Osnovna šola, vsebina vzgojno-izobraževalnega dela, Zavod SRS za šolstvo, Ljubljana 1979)

Najprej ni dosledno poimenovanje. Zakaj dan žena namesto dan žensk, ko pa se učenec že pri poglavju Moj dom sreča s pojmom moški in ženska, mož in žena, torej je ustreznejše dan žensk, ker tudi slovenski knjižni jezik še vedno loči med pomenu samostalnimi besed žena in ženska. Moti pa predvsem vsebina tega spominskega dne, še bolj pa to, da ga na razredni ali katerikoli stopnji v šoli še obravnavamo bodisi pri pouku ali se ga spominjamo v obliki najrazličnejših proslav. Obe obliki sta v tem primeru preživeli.

Učenci doživljajo in spoznavajo spominske dneve v medsebojni povezavi z vsemi predmeti, predvsem čustveno je ponavadi doživljajo pri slovenskem jeziku. Sodeč po nekaterih podrobnih učnih načrtih (kar pa nam ne daje pravice do posploševanja) bodo učenci na razredni stopnji tudi v šolskem 1979—80 doživeli in spoznali 8. marec predvsem kot dan matere, pa čeprav bodo govorili tudi o aktivistkah, borkah, kurirkah in samoupravljalcah. V učnih načrtih so za ta dan in teden predvideni odlomki iz Cankarja, Kajuh, Prežih, berila, kot je Kdaj mamica spi in podobno. Literarna dela, ki ob drugih dnevih in priložnostih in ustrezni vsestranski pripravi dosežejo svoj cilj, ob 8. marcu pa niso ustrezna.

8. marec nikoli ni bil praznik mater, to vsebino so mu res hoteli vsiliti zlasti reakcionarni krogi, pa tudi sami smo marsikdaj taval zaradi oportunitizma, največkrat pa zaradi nerazčiščenih pojmov. Tako je 8. marec izgubljal svojo revolucionarno sporočilo in program. Meščanska in zlasti malomeščanska miselnost je glorificirala materinstvo, hoteč s tem zadržati žensko med štirimi stenami in jo preprečevati še dalje, da je njen edini smisel in cilj zgolj v tem poslanstvu. K temu je zlasti pripomogel lik vsežrtvujoče se matere, ki je v naši pretekli in deloma še sodobni literaturi dokaj pogost. Lik take matere je brez dvoma odsev položaja ženske v preteklosti in zlasti položaja in boja za vsakdanje obstojne potrebe. Prikazovati pri pouku ta lik vsežrtvujoče se matere danes, ko pa se razmere spreminjajo, zlasti v Sloveniji, kjer je odstotek zaposlenih mater zelo visok, ni v skladu z našimi smotri vzgoje in izobraževanja. Učenec prvega razreda lahko sprejme tako vrednoto materinstva samo čustveno, ne more pa do te vrednote zavzeti razumskega stališča; to pa je za

oblikovanje osebnosti prav tako potrebno. V marsikateri naši ženski, ki še živi pod bremenom preteklosti in v nerešenih konfliktih med materinstvom in delom ali enakopravnim vključevanjem v vse oblike družbenega življenja, obudi ta lik iz preteklosti občutek krivde in razdvojenosti.

Cilj naše družbe je vendar srečno materinstvo, eden izmed smotrov osnovne šole pa vzgoja za srečno materinstvo matere in očeta. Skrb za srečno materinstvo postaja vedno večja skrb vse družbe; to se kaže v naši zakonodaji pa tudi v stvarnosti. Praznovanje 8. marca je navsezadnje, vsaj s tako ali tudi podobno vsebino, v nasprotju z našimi hoteli, da bi za vzgojo in doživljanje sreče ob otroku, usposobili tudi očete; le tako bo naša družina res zaživela kot samo čustvena celica. Obravnavati 8. marec kot materinski dan, na razredni stopnji skoraj drugače biti ne more, pomeni zanikati siceršnjo polno potrjevanje vseh tistih žensk, ki niso matere. Navsezadnje: kakršnokoli izpostavljanje tega ali onega družinskega člana ne pomeni humanizirati odnosov med spoloma, kar pa je zlasti v učno-vzgojnem delu nadvse pomembno, ker so prav na razredni, še bolj na predmetni stopnji, učenci za to vzgojo dovzetni.

Menimo, da je obravnavanje pojmov aktivistka, kurirka, borka, samoupravljalica treba vnesti v celotni program. O borkah, samoupravljalcah bomo v šoli govorili takrat, ko bomo prvič obravnavali pojme borec, samoupravljalet itn. V naših dokumentih ne ločimo več delavcev in delavk, samoupravljalcev in samoupravljalcev, vsi smo delavci z enakimi pravicami in dolžnostmi. Tako zastavljeno učno-vzgojno delo pa seveda ne sme pomeniti nikakršnega idealiziranja resničnega stanja in zakrivanja še vedno nerešenih nasprotij naše družbe; ta najbolj občuti prav zaposlena ženska, ki je hkrati tudi mati. Korenine preteklosti so močne, težko pa jih rujeemo prav takrat, ko smo pri zadeti v svojem najbolj intimnem življenju, to pa materinstvo in družina sta.

Učenci morajo spoznavati konflikte naših žensk samo kot posledice še nerešenih razrednih nasprotij, kar pa je seveda neprimerno laže na predmetni stopnji. Spoznati morajo, da bomo izkoriščanje žensk v naši ali katerikoli družbi odpravili samo s tem, da bomo odpravili kakršnokoli izkoriščanje. Boj za osvoboditev žensk je boj za osvoboditev moških in žensk, ne pa boj spola proti spolu. Boj za osvoboditev žensk je boj za tako ekonomsko moč družbe, ki bo prevzela vsa dela, ki zdaj še marsikdaj onemogočajo vsestranski razvoj zlasti matere, to pomeni čimprejšnjo podružbitev duhamornih gospodinjskih del. Spreminjanju razmer v našem okolju pa navsezadnje rabi vse posredovano in pridobljeno znanje ter oblikovanje naših učencev. V tem pa je moč in vloga šole.

OLGA BERTOK

SPOŠTOVANI,

morda je med Vašimi sodelavci in znanci kdo, ki bi se rad naročil na Prosvetnega delavca. Ponudite mu našo naročilnico — naj jo izpolni in pošlje v ovojnici na naš naslov.

NAROČILNICA

Prosvetni delavec, 61104 Ljubljana, p. predal 21

Naročam se na Prosvetnega delavca in prosim, da mi ga pošiljate na naslov:

Ime in priimek:

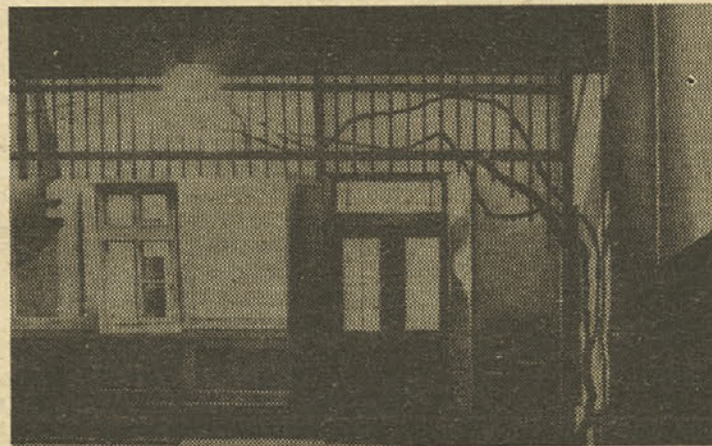
Naslov:

Naročilnico bom poravnal-a po prejemu položnice.

Datum: Podpis

Milena Pavlović-Barilli: Speče dekle s ptico, 1937

FRANC MESARIČ: ŽELEZNIŠKA POSTAJA V BELTINCIH, akril na platnu, 1976 — s samostojne razstave v ljubljanski Mestni galeriji. — Kot na vseh razstavljenih podobah obravnava ta umetnik iz severovzhodne Slovenije tudi tu motiv iz vsakdanjega okolja. Brezdušno, hladno razpoloženje hiperciviliziranih mest je prodrlo tudi v manjša naselja. Podaja nam ga na izrezu neobljudene železniške postaje v strogih, trdih linijah, s hladnimi barvami in brezhizbno gladkimi površinami, ki jim z dosledno tonsko modelacijo daje naturalistično plastičnost.

VSAKEMU, KI IZOBRAŽUJE IN VZGAJA, PROSVETNEGA DELAVCA!

Nova skupinska naročila:

Osnovna šola Franja Vrnčca, Slivnica pri Celju, 18 naročnikov
Vzgojno-varstvena organizacija Ravne na Koroškem, 16 naročnikov

Osnovna šola Trbovlje, 15 naročnikov

Osnovna šola Vitanje, 11 naročnikov

Osnovna šola Spomenik NOB, Cerklje, 4 naročniki

Osnovna šola Bučkovci, 3 naročniki

Osnovna šola Mirana Jarca, Črnomelj, 3 naročniki.

VSEM, KI RAZŠIRJAJO NAŠE GLASILO, PRISRČNA HVALA!

Časopis izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter Izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstodnevno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, predsednica, Jože Deberšek, Tea Dominko, Milanka Dragar, Leopold Kejžar, Marjana Kunej, Marija Skalar, Janez Sušnik, Valerija Škerbec, Zdravko Terpin, Milica Tomše, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc.

Uredniški odbor Prosvetnega delavca: Geza Čahuk, predsednik, Breda Cajhen, Tea Dominko, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Veljko Troha, Jože Valentinčič, Dušan Zupanc.

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104.

Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 8 din. Letna naročnina 150 din za posameznike, za delovne organizacije 250 din, za študente 100 din. Št. tek. računa 50101-603-46509.

Št. tek. računa 50101-603-46509

Št. tek. računa 50101-603-46509

Razstava Milene Pavlović-Barilli

Likovno razstavišče Rihard Jakopič v Ljubljani je pripravilo osvežujoče presenečenje z razstavo Milene Pavlović-Barilli, srbske slikarke, katere dela so prav zadnje čase doživele izredno pozornost. Umetnica, nekdanja znana le manjšemu številu poznavalcev, se je z retrospektivami v glavnih središčih jugoslovanskih mest zapisala kot pomembno ime postsurrealizma, čeprav je taka oznaka za njeno slikarsko paleto preozka. Žal ljubljanska predstavitev njenih del ne premore vsega, kar je bilo mogoče videti na retrospektivi v Beogradu in menda tudi v Zagrebu — razlogi za nekoliko »skrčeno« razstavo v razstavišču »Rihard Jakopič« niso znani. Kljub temu je glavna razstava pred nami in odpira bogato umetniško razvojno pot.

Ker je ime Milene Pavlović-Barilli za slovenske ljubitelje umetnosti manj znano, ne bo odveč, če strnjeno prikažemo njeno življenjsko pot in delo. Doma je bila iz Požarevca (1905), Oče, Bruno Barilli, je bil znan italijanski glasbenik, poet in kritik. Osnovno šolo je obiskovala v Bergamu in v domačem kraju, gimnazijo je nadaljevala v Rimu, kjer so opazili njen umetniški dar. Vpisala se je na Umetniško šolo v Beogradu, nato na Akademijo v Münchnu. Nezadovoljna z akademizmom je zapustila München in prišla v Pariz. Po vrnitvi v Požarevac je zamažila profesorsko službo tudi drugod, zato je odpotovala v Italijo in Španijo. Prvo samostojno razstavo je imela v Londonu (1931), nekaj let je živel v Franciji, znova je samostojno razstavljala ter spoznala Bretona, De Chirica, A. Kubina, Valeryja idr. Poleti 1939. leta je odpotovala v ZDA, da bi si ogledala veliko razstavo nadrealistov, a jo je vojna zadržala v Ameriki. Tu je delala kot ilustratorka, slikala je tudi številne portrete po naročilu. Leta 1943 se je poročila, leto dni kasneje je padla s konja in se težko poškodovala. Umrila je v New Yorku marca 1945. leta.

Umetniški opus Milene Pavlović-Barilli je neenovit in kaže pot nadarjene slikarske osebnosti, iščočega duha, ki se zavzeto odziva vplivnim impulzom, hkrati pa si prizadeva izoblikovati svoj izrazni svet. Vzrok, da jo še dolgo po vojni niso priznali za umetnico polnega formata, je

verjetno v tem, da je Milena Pavlović-Barilli hodila svoja pota v času, ko so bili njeni slikarski kolegi drugje, zgodaj (l. 1930) se je oddaljila od domačega življenja in kulturnega utripa. Bila je dovzetna za mediteransko tradicijo, dopolnila pa jo je s sodobnim duhom in izrazom.

Začetki slikarke ne govorijo le v dnevniku o zatohlem akademizmu Münchna, tudi njena praksa izpričuje, kako težko se je rešiti literarnosti. »Zimska pokrajina« (1928) kaže drugačen odnos do okolja kot dve leti kasneje upodobljeni »London«, a njeno delo Salomin ples že poprej govori o njenem iskanju. Sledi Egipta in Daljnega Vzhoda so prehodnega pomena. Premik, ki ga je slikarka storila okoli 1932, se kaže v samosvojih, poudarjenih linijah s svetlimi barvami, z nadrealno motiviko antičnih torzov, mož in žena-kipov, naj gre za Alegorijski lik ali za Portret s črno rokavico. Že ta so poetično ubrana v blago, nedramatično imaginacijo, kjer tišina govori. (Sledi »renesančno« obdobje 1936—39), ko se slikarka zgladuje po renesančnih mojstrih in opusti linearno upodabljanje. V preoblikovani postnadrealistični izraznosti s prisluskovalnim človeški intimi, išče, a ne najde v jedru nekdanje harmonije. Močne barve in čvrsta kompozicija postanejo odsev nedorečenega in skrivnostnega. To je hkrati njeno najbolj tvorno obdobje, kjer najdemo Slikarko s strelcem, Venero s svetliko ali pa Kompozicijo. Več razstav, ki jih je slikarka pripravila dotlej, je zbudilo pozornost. Ameriško obdobje (od 1939.) je najmanj zastopano na razstavi, ker slike niso dosegljive, a je hkrati tudi najmanj pomembno. Slikarka je sicer nadaljevala z »renesančnim« postnadrealizmom, npr. v Angelu s svetliko, toda »nihajoči« dosežki v portretnih pričajo tudi o negotovosti, in o nujnosti takega dela za obstanek. Manj znano je, da je Milena Pavlović-Barilli tudi pesnila v raznih jezikih. Te pesmi v mnogočem odkrivajo vizionarni svet in imaginacijo, ki jo opažamo tudi v njenem slikarstvu. Tudi v pesmih začutimo skrivnostnost, nekaj nedorečenega, melanholičnega, pesniški monolog odstira s simboli tihi svet hrepenenja, negotovosti, prikrite strasti in metafizične nemira.

-rh

9. srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov

Zveza kulturnih organizacij Slovenije razpisuje v sodelovanju s soorganizatorji 9. srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov. Sodelujejo lahko pesniki in pisatelji začetniki, ki še niso izdali (razen v samozaložbi) nebenega svojega dela v knjižni obliki in še niso bili uvrščeni med najboljše v dosedanjih zaključnih republiških srečanjih pesnikov in pisateljev začetnikov, z literarnimi prispevki v slovenskem jeziku, napisanimi s pisalnim strojem v treh izvodih.

Organizatorji bodo upoštevali prispevke vseh vrst proze, poezije in dramatike.

Prispevki morajo biti podpisani s psevdonimom, podatki: avtorjevo ime, priimek, naslov, izobrazba, poklic, starost, pa morajo biti priloženi v zapečateni ovojnici, na kateri naj bosta napisani šifra in občina.

K sodelovanju vabijo vse pesnike in pisatelje začetnike iz Slovenije, Slovence v drugih republikah, iz slovenskih zamejskih območij v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, kakor tudi pesnike in pisatelje začetnike med delavci v tujini, izseljenci in pripadniki JLA.

Vse poslano prispevke odstopijo avtorji za morebitno objavo brezplačno. Organizatorji bodo objavili cela izbrana avtorjev (območnih srečanj oziroma republiškega srečanja) na način in v obsegu, ki bo ustrezal gmotnim in organizacijskim možnostim.

Prispevke je treba poslati do 15. maja 1980 Zvezi kulturnih organizacij Slovenije, Kidričeva 5, Ljubljana.

Žirije območnih srečanj, ki bodo v letu 1980 v Trebnjem, na Ravnan, v Celju, Ptuj, na Jesenicah, Vrhniki in v kraju gostitelju za primorsko območje in obalo, bodo izbrale najboljše avtorje za nastop na območnem srečanju in predlagale avtorje za republiško srečanje.

Območna srečanja bodo končana najkasneje do 15. novembra 1980. Osrednje, 9. republiško srečanje pa bo 7. in 8. februarja 1981 v kraju gostitelja.

Popravek

V članku Novosti pri Slovenski matici, objavljenem v letošnji 4. št. Prosvetnega delavca, je v zadnjih vrstah prvega stolpca na str. 11 izpuščeno tole besedilo: Naj-

zanimivejša študijska knjiga je Humanizem na Slovenskem Primoža Simonitja.

Piscu članka in bralcem se opravičujemo.